

Självvärdering av logopedprogrammet 2022

Beslutad av programkommittén 2022-01-24

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
1.1. KORTFATTAT OM LOGOPEDPROGRAMMET	3
1.2. LOGOPEDPROGRAMMETS UTVÄRDERINGSMODELL	3
1.3. KONTINUERLIGT UTVECKLINGSARBETE.....	4
1.4. FOKUSOMRÅDEN FÖR SJÄLVVÄRDERING	5
1.5. FÖRRA UTVÄRDERINGEN	5
2. DE ELVA ASPEKTERNA.....	5
2.1. ASPEKT 1: MÅLUPPFYLLELSE.....	5
2.1.1. Högskoleförordningens mål för examen.....	5
2.1.2. Kursplaner och kursmål	8
2.1.3. Utvecklingsmöjligheter	8
2.1.4. Studenternas perspektiv	8
2.2. ASPEKT 2: VETENSKAPLIG GRUND	9
2.2.1. Lärare som bedriver egen forskning	9
2.2.2. Studenterna tränas i vetenskaplig metod och vetenskapligt förhållningssätt	9
2.2.3. Examensarbetet.....	10
2.2.4. Tal- och språklabbet	10
2.2.5. Evidensbaserad pedagogik	10
2.2.6. Konferenser.....	10
2.2.7. Beprövad erfarenhet.....	11
2.2.8. Byte av institution.....	11
2.2.9. Utvecklingsmöjligheter	12
2.2.10. Studenternas perspektiv	12
2.3. ASPEKT 3: LÄRANDET I CENTRUM	13
2.3.1. Logopedenshetens arbete	13
2.3.2. Lärandet i centrum	13
2.3.3. Exempel på undervisning	13
2.3.4. Utvecklingsmöjligheter	14
2.3.5. Studenternas perspektiv	14
2.4. ASPEKT 4: EXAMINATION OCH PROGRESSION	15
2.4.1. Varierade examinationsformer.....	15
2.4.2. Muntlig examination	16
2.4.3. Examination av VFU.....	16
2.4.4. Examination av examensarbete	17
2.4.5. Återkoppling	17
2.4.6. Fusk och plagiat.....	17

2.4.7.	<i>Progression</i>	18
2.4.8.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	19
2.4.9.	<i>Studenternas perspektiv</i>	19
2.5.	ASPEKT 5: KOMPETENS OCH LÄRARKAPACITET	20
2.5.1.	<i>Ämneskompetens och lärarkapacitet</i>	20
2.5.2.	<i>Ämnesgrupper</i>	21
2.5.3.	<i>Pedagogisk kompetens</i>	21
2.5.4.	<i>Kliniska handledare</i>	21
2.5.5.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	22
2.5.6.	<i>Studenternas perspektiv</i>	22
2.6.	ASPEKT 6: INTERNATIONALISERING OCH HÅLLBAR UTVECKLING	23
2.6.1.	<i>Internationalisering på hemmaplan</i>	23
2.6.2.	<i>Hållbar utveckling</i>	24
2.6.3.	<i>Exempel på undervisningsmoment</i>	24
2.6.4.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	25
2.6.5.	<i>Studenternas perspektiv</i>	25
2.7.	ASPEKT 7: JÄMSTÄLLDHET	25
2.7.1.	<i>Lika villkor</i>	26
2.7.2.	<i>Granskning av lika villkor</i>	27
2.7.3.	<i>Projektmedel för att arbeta med lika villkor</i>	28
2.7.4.	<i>Exempel på undervisningsmoment</i>	28
2.7.5.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	29
2.7.6.	<i>Studenternas perspektiv</i>	30
2.8.	ASPEKT 8: SAMHÄLLSBEHOV	30
2.8.1.	<i>Anpassad utbildningsplan</i>	30
2.8.2.	<i>Kliniska kurser (VFU)</i>	30
2.8.3.	<i>Interprofessionellt lärande, IPL</i>	31
2.8.4.	<i>Generiska färdigheter</i>	31
2.8.5.	<i>Framtidspanel</i>	32
2.8.6.	<i>Exempel på undervisningsmoment</i>	32
2.8.7.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	33
2.8.8.	<i>Studenternas perspektiv</i>	33
2.9.	ASPEKT 9: STUDENTINFLYTANDE	34
2.9.1.	<i>Studentinflytande</i>	34
2.9.2.	<i>Studentmedverkan</i>	34
2.9.3.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	35
2.9.4.	<i>Studenternas perspektiv</i>	35
2.10.	ASPEKT 10: STUDIEMILJÖ	35
2.10.1.	<i>Psykosocial miljö</i>	36
2.10.2.	<i>Fysisk miljö</i>	37
2.10.3.	<i>IT-relaterad miljö</i>	37
2.10.4.	<i>Exempel på undervisningsmoment</i>	37
2.10.5.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	38
2.10.6.	<i>Studenternas perspektiv</i>	39
2.11.	ASPEKT 11: UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING	40
2.11.1.	<i>Kursvärderingar</i>	40
2.11.2.	<i>Kursgenomlysning</i>	41
2.11.3.	<i>Nyckeltal</i>	41
2.11.4.	<i>Utvecklingsmöjligheter</i>	41
2.11.5.	<i>Studenternas perspektiv</i>	41

1. Inledning

1.1. Kortfattat om logopedprogrammet

Logopedprogrammet är en fyraårig utbildning med ett årligt intag till 30 platser på vårterminen. Programmet är från 2022 förlagt vid institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap (se kap 2.2.7) men flera kurser under termin 1 - 3 ges av andra institutioner. I studieplanen (bilaga 1) finns länk till alla gällande kursplaner. En ny utbildningsplan infördes 2016 (kallad UP16) och därefter genomfördes en mindre revidering 2020 som började gälla för samtliga klasser på en gång. Gällande utbildningsplan finns i bilaga 2. I utbildningsplanen beskrivs bland annat programmets upplägg och ämnesfördelning.

Programmet har den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) förlagd i fyra kliniska kurser fördelad på fem perioder under terminerna 4 - 7. Totalt motsvarar dessa kurser nästan en termins heltidsstudier (26 hp). De kliniska kurserna ges alltid i nära anslutning till sin motsvarande teoretiska kurs. En av programmets största utmaningar är att erhålla det antal kliniska praktikplatser som krävs för VFU, detta trots att studenterna genomför VFU även utanför region Uppsala. Logopedprogrammet har VFU-avtal med Uppsala kommun och följande åtta regioner: Uppsala, Dalarna, Gotland, Gävleborg, Kronoberg, Sörmland, Västmanland och Örebro län.

En karaktärskurs för programmet är logopedens yrkesroll (LY) på 21 hp som löper genom hela utbildningen med totalt åtta delkurser varav LY1 ges på termin 1, LY2 på termin 2 ända till LY8 som ges sista terminen. LY-kursen består mestadels av generiska kursmoment som är gemensamma för samtliga logopediska områden såsom juridik, etik, beteendemedicin, samtalsmetodik och interprofessionellt lärande (IPL). IPL innebär gemensamt lärande och utbyte av kunskaper med studenter som läser andra utbildningar. De flesta av LY-kursens ämnesområden återkommer under flera terminer.

1.2. Logopedprogrammets utvärderingsmodell

Enligt Uppsala universitets regelverk ska elva aspekter belysas i en självvärdering vart sjätte år (bilaga 3). Dessa elva aspekter diskuteras i varsitt avsnitt i kapitel 2. Självvärderingen omfattar endast programkurser eftersom de fristående kurserna inklusive kursen "examensarbete för masterexamen" utvärderas separat. Det är viktigt att självvärderingen är utvecklingsdrivande och användbar i verksamheten och därför kan självvärderingarna skrivas och utföras olika.

Det finns en viss frihet i val av upplägg av programmets självvärdering. Logopedprogrammet har valt att göra en utvärderingsmodell med bedömarpanel men även med inslag av benchmarking. Vår modell innebär att vi tidigt i självvärderingens sexårscykel besöker ett logopedprogram utanför Sverige för utbyte av idéer och innehåll. Tanken med besöket är att säkerställa att utbildningens kvalitet håller hög klass även i en internationell kontext. Besöket ger ett utifrånperspektiv som är mycket lärorikt. Vid klassisk benchmarking förläggs besöket i samband med att självvärderingen ska genomföras och ersätter bedömarpanelen medan vi

istället valt att starta vår självvärderingscykel med ett platsbesök eftersom det innebär att vi också får värdefull input från en bedömarpanel.

År 2017 besökte fem lärare och utbildningsansvariga logopedprogrammet vid Åbo Akademi för två dagars diskussion och jämförelse av innehåll, både gällande övergripande kursupplägg och på detaljnivå genom att ta del av enskilda utbildningsaktiviteter i form av övningar och examinationer. Vi valde att besöka Åbo för att Finland har högt renommé inom utbildningsfrågor och logopedi. Sammantaget intryck var att Logopedprogrammet vid Uppsala universitet står sig väl i jämförelse, såväl gällande teoretiska som kliniska kurser. Från besöket fick vi med oss många mindre idéer som vi implementerade de följande åren. Vi fick också med oss några tänkbara övergripande idéer gällande kursers poängfördelning och placering som kommer att diskuteras igen när det är dags för nästa uppdatering av utbildningsplanen.

De viktigaste underlagen till denna självvärdering är kursrapporter (bilaga 4), exempel på en kursgenomlysning (bilaga 5), intervjuer genomförda VT20 och HT20 med klassrepresentanter (bilaga 6a och 6b) samt terminsutvärderingar för vardera VT21 och HT21 (bilaga 7). Programmet har valt att inte göra en alumn- eller avnämarenkät eftersom de första studenterna som tog examen med vår reviderade utbildningsplan examinerades januari 2021.

Den skrivna självvärderingen har lästs och kommenterats av samtliga lärare vid enheten och av en studentgrupp bestående av åtta studenter från tre olika årskurser. Studentgruppens arbete har skett utan insyn och påverkan av programmets lärare. För att studenterna ska vara fria att ge sin återkoppling har deras kontaktperson och koordinator varit programkommitténs utbildningshandläggare. Studentgruppen har haft som mål att skriva en kommentar till varje enskild aspekt som diskuteras nedan (kapitel 2).

1.3. Kontinuerligt utvecklingsarbete

Lärarna vid logopedenheten möts en gång per vecka för att diskutera allt som rör utbildningen. Att alla lärare tar del av forskning, pedagogik, studentfrågor, kursinnehåll och kursutveckling är viktigt för att försäkra sig om välgrundade beslut. Utöver detta veckomöte genomförs en planeringsdag per termin för fördjupande diskussioner. Att alla deltar i kursutveckling innebär transparens, delaktighet och kunskap om varandras kurser vilket säkerställer kvalitet och progression. Meningsutbyte och förutsättningslöst kunskapssökande berikar all verksamhet. Enheten kännetecknas av stort kollegialt ansvar, flexibilitet, pedagogiskt intresse och systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete. Enhetens sätt att arbeta bidrar positivt till självvärderingens alla elva aspekter. Genomgående får logopedenhetens lärarinsatser mycket beröm i kursvärderingarna.

För att lära känna programmet behöver det kontinuerliga arbetet följas, vilket bäst görs genom vår löpande dokumentation av mötesanteckningar (bilaga 8). Enhetens kvalitetssäkringsarbete beskrivs vidare i kap. 2.11.

1.4. Fokusområden för självvärdering

Nedan listas förslag till bedömarpanelen på fokusområden för självvärderingen år 2022. Dessa områden har lärargruppen identifierat som särskilt intressanta att diskutera.

1. Hur skapas en miljö som utvecklar studenternas självständighet och ansvarstagande?
2. Hur kan vi bättre examinera seminarier och grupparbeten? Hur använder vi bäst våra målrelaterade betygskriterier (bilaga 9) för muntliga moment?
3. Vi upplever vår arbetsbörda som stor. Är personalstyrka och administrationsstöd rimlig? Hur kan vi spara tid? Vad görs i onödan eller ineffektivt?

1.5. Förra utvärderingen

Vid föregående utvärdering av logopedprogrammet som utfördes av Högskoleverket 2011 - 2012 fick utbildningen sammantaget omdömet hög kvalitet (bilaga 10). Ingen punkt bedömdes som bristande och för fyra av nio punkter gavs omdömet mycket hög kvalitet. Sedan dess har mycket kursutveckling och förändringsarbete skett vilket beskrivs under aspekterna i nästa kapitel.

2. De elva aspekterna

2.1. Aspekt 1: Måluppfyllelse

Att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten

2.1.1. Högskoleförordningens mål för examen

Hur programmet uppfyller högskolemålen diskuteras utifrån tre underlag. Det första är de kursgenomlysningar som varje kursansvarig gör för sina kurser vart fjärde år (ett exempel finns i bilaga 5). Det andra dokumentet är logopedenhetens sammanställning gjord år 2020 av hur högskolemålen examineras med kursmål (bilaga 11). Slutligen används en enkät som studenter på sista terminen besvarat utifrån hur de upplever sig ha uppnått högskolemålen (bilaga 12). Programmets examinationer diskuteras i aspekt fyra.

Vid planeringen av UP16 diskuterade lärargruppen kursinnehållet för samtliga dåvarande kurser och en genomgripande översyn gjordes där bland annat dubbelundervisning av samma moment inom flera kurser identifierades. Parallellt diskuterades även alla mål i examensordningen för att säkerställa att de täcktes av de nya kurserna i UP16.

I kursgenomlysningarna gör kursansvarig en genomgång av sin kurs med ett längre tidsperspektiv än i kursrapporterna för att se hur kursen förändrats över tid och även med framåtblickande. Kursgenomlysningen innebär en genomgång av kursen utifrån många olika perspektiv och fungerar samtidigt som en översyn av länken mellan högskolemål, kursmål och examinationer. Kursgenomlysningarna visar att kursmålen generellt examineras tydligt.

En sammanställning av sambandet mellan högskolemål och kursmål vid logopedprogrammet genomfördes 2020 och reviderades vid en planeringsdag på enheten HT20.

Sammanställningen visar att alla högskolemål examineras under programmet men några oundvikligen i högre grad än andra. Olika högskolemål bör ha olika tyngd under utbildningen och därför behövs en rättvisande balans, snarare än en lika fördelning av kursmål och kursinnehåll.

Under hösten 2021 tillfrågades studenterna i avgångsklassen under sin sista termin hur väl de ansåg att de nått de utbildningsspecifika målen för examen i högskoleförordningen. I enkäten ingick även några frågor kring övergripande mål i högskolelagen. Samtliga 20 studenter i klassen besvarade enkäten. Medelvärdet för de 15 högskolemålen på den femgradiga skalan mellan "inte alls" och "mycket" blev 4,4 med en spridning mellan 3,7 och 4,9. Resultatet visar att studenterna, i denna klass, upplever sig ha fått de efterfrågade och önskade kunskaperna. Endast två högskolemål fick av studenterna under 4,0 i medelvärde och dessa två redovisas i tabell 1.

Tabell 1. I tabellen finns de högskolemål som antingen har få tillhörande kursmål (2 - 7 stycken) enligt sammanställningen av länkningen (bilaga 11) eller som i studentenkäten kring upplevelsen av högskolemålen uppfyllnad fick under 4,0 i medelvärde (bilaga 12).

Högskolemål: För logopedexamen skall studenten visa ...	Antal kursmål	Student- enkät	Kommentar
... förståelse för att kommunikationsförmågan är en integrerad del av individens personlighet. (Högskolemål 3.)	få	4,7	Ett av de högskolemål som värderas allra högst av studenterna, vilket är förståeligt eftersom det genomsyrar kurserna och är en central del av undervisningen även om det inte är så synliggjort i antal kursmål. <i>Åtgärd: införa ett kursmål kring kommunikationsteorier på t.ex. "Barnets tal-, språk- och kommunikationsutveckling".</i>
... kunskap om relevanta författningar (Högskolemål 4.)	få	3,8	I jämförelse med övriga utbildningar på fakulteten har logopedprogrammet mest juridikundervisning med 3+3 heldagar (på två efterföljande terminer). <i>Åtgärd: ingen, undervisningen är tillräcklig.</i>
... visa förmåga att initiera och medverka i förebyggande hälsovård inom det logopediska arbetsområdet. (Högskolemål 6.) <i>* Om förebyggande tolkas som att förhindra att patientens problem förvärras finns fler kursmål på utbildningen.</i>	få*	4,2	Högskolemålet finns för alla vårdutbildningar vilket sannolikt beror på att alla vårdyrken ska kunna ge livsstilsråd. <i>Åtgärd: införa ett kursmål kring anamnes av de stora folkhälsoproblemen som kost, stress, motion och rökning på kursen "Logopedens yrkesroll".</i>

... visa förmåga att informera och undervisa olika grupper samt att genomföra handledande uppgifter. (Högskolemål 8.)	många	3,7	Tolkningen av orden "handledande uppgifter" kan vara orsak till det låga medelvärdet samt att det är svårt att minnas alla moment när enkäten besvaras. På programmet finns t. ex. undervisning av fysioterapeutstudenter och rösthandledning av yngrekursare och undervisning kring "att arbeta genom andra" samt kursmål på den kliniska kursen inom habilitering. <i>Åtgärd: Undervisningen är tillräcklig men kopplingen till de inslag som finns ska synliggöras.</i>
... visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens. (Högskolemål 15.)	få	4,3	Värderas högt av studenterna men enheten önskar ändå utveckla. <i>Åtgärd 1: diskutera med övriga professionsutbildningar hur de uppfyller högskolemålet för nya idéer.</i> <i>Åtgärd 2: införa att yrkesverksamma logopedier berättar hur de praktiskt går till väga för att uppfylla fortbildningskravet i vardagen.</i> <i>Åtgärd 3: Avsluta utbildningen med frågor från samtliga logopediska kurser för att studenten ska kunna identifiera sina kunskapsluckor.</i>

De sex högskolemål som rankades allra högst av klassen punktats nedan. Dessa högskolemål är alla centrala för yrkesutövningen och ger ett kvitto på att de teoretiska och kliniska logopedikurserna fungerar väl.

- *Högskolemål 1:* Har utbildningen utvecklat din kunskap om områdets vetenskapliga grund och gett dig insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen? (Medelvärde 4,6.)
- *Högskolemål 2:* Har utbildningen utvecklat din kunskap gällande såväl bred som fördjupad klinisk, pedagogisk och terapeutisk kunskap om habilitering och rehabilitering av röst-, tal-, språk- och sväljstörningar? (Medelvärde 4,8).
- *Högskolemål 3:* Har utbildningen utvecklat din förståelse för att kommunikationsförmågan är en integrerad del av individens personlighet och sociala situation? (Medelvärde 4,7.)
- *Högskolemål 5:* Har utbildningen utvecklat din förmåga att självständigt och i samverkan med patienten undersöka, bedöma och behandla de vanligast förekommande störningarna inom det logopediska verksamhetsområdet? (Medelvärde 4,7.)
- *Högskolemål 12:* Har utbildningen utvecklat din förmåga till självkännedom och empatisk förmåga? (Medelvärde 4,6.)
- *Högskolemål 14:* Har utbildningen utvecklat din förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot patienter och deras närstående? (Medelvärde 4,9.)

2.1.2. Kursplaner och kursmål

Vid bytet av utbildningsplan gjordes en stor översyn som sedan dess följs upp successivt i samband med kursplanerevidering. Under de senaste terminerna har logopedenheten haft som målsättning att varje termin diskutera och förnya en "extern" kursplan, det vill säga en kurs som är förlagd vid annan institution. Hittills har kursplanerna för öron- näsa- hals (institutionen för kirurgiska vetenskaper), pediatrik och barn- och ungdomspsykiatri (institutionen för kvinnor och barns hälsa) och lingvistik II (institutionen för lingvistik och filologi) reviderats. Detta arbete ska fortsätta kommande terminer.

2.1.3. Utvecklingsmöjligheter

- Problem uppstår ibland när kurser får nya lärare som inte är insatta i kursplanerna. Nya lärare behöver tydligare vägledning av enheten och fler initiala möten för att säkerställa kvalitet, innehåll och svårighetsgrad.
- I samband med att kursplanerna revideras ska de också ses över för att följa den mall som GRUNK fastslagit.
- Att starta ett projekt kring sambedömning av examinationer mellan lärarna för insikt och diskussionsunderlag.
- De åtgärder som beskrivs i tabell 1.

2.1.4. Studenternas perspektiv

Angående högskolemål 8 föreslår även studenterna att tydliggöra i enkäten vad "handledande uppgifter" innebär. Detta för att få ett så tydligt svar från studenterna som möjligt, så att enkätens resultat ska kunna tolkas korrekt. Med denna åtgärd går det kanske att bedöma om undervisningen faktiskt är tillräcklig eller inte.

Gällande *Högskoleförordningens mål för examen (2.1.1)* instämmer studenterna i att olika högskolemål bör ha olika tyngd under utbildningen och därför behövs en rättvisande balans, snarare än en likafördelning av kursmål och kursinnehåll.

Avseende *Kursplaner och kursmål (2.1.2)* beskrivs att logopedenheten terminsvis diskuterar och uppdaterar en extern kursplan, vilket stämmer. Däremot förklaras det inte vad denna revidering innebär. Studenterna anser att texten här är något otydlig.

I avsnittet *Utvecklingsmöjligheter (2.1.3)* nämns att problem ibland uppstår när nya lärare som inte är bekanta med kursplanen blir kursansvariga. Detta problem håller studenterna med om. Många studenter upplever en betydande variation i undervisningens kvalitet från kurs till kurs, vilket skapar en oro då studenterna inte vet hur nästa kurs kommer att se ut. Det gäller både kommunikation mellan studenter och lärare, kursupplägg samt lärarens pedagogiska förmåga. Den studierelaterade oron gäller inte enbart kurser som en viss klass läser för tillfället, utan gäller även kurser som studenter inte har haft ännu men som de har fått höra om från äldre kursare.

Övriga punkter i denna aspekt är det svårt för studenterna att ge synpunkter på då de inte är insatta i många av de processer som berörs, utöver de få studenter som sitter med i beslutande utbildningskommittéer.

2.2. Aspekt 2: Vetenskaplig grund

Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet.

2.2.1. Lärare som bedriver egen forskning

Samtliga lärare är väl belästa och uppdaterade på aktuell forskning inom sitt ämnesområde. Fyra av lärarna vid Logopedi är disputerade (varav en professor och en docent) och bedriver forskning på ett internationellt plan inom de ämnesområden inom vilka de undervisar. På så sätt sker en naturlig forskningsanknytning i undervisningen. Inom enheten hålls regelbundna seminarier av forskande lärare och doktorander. Även icke-disputerade lärare bjuds in på dessa seminarier.

2.2.2. Studenterna tränas i vetenskaplig metod och vetenskapligt förhållningssätt

Programmet har arbetat fram en vetenskaplig strimma som startar redan på T1 i kursen LY1 med en introduktionsföreläsning till vetenskaplig metod där grundläggande begrepp tas upp och förklaras. På efterföljande examinerande seminarier diskuteras två artiklar – en med kvalitativ metod och en med kvantitativ. Var och en av studenterna har inför seminariet kritiskt granskat artiklarna och under seminariet får de frågor enskilt.

Den kritiska granskning som startar på T1 följs upp med kursen Forskningsmetodik och vetenskapligt skrivande (FOMS, 15 hp) som består av fyra delkurser som ges under termin T4 - T7. Under FOMS 1 tränas studenterna att söka och läsa artiklar samt att skriva vetenskaplig text. Uppgiften innebär att granska en egenvald artikel inom området språk-, tal-, läs- och skrivsvårigheter för barn. Med uppgiften ökar det vetenskapliga inslaget inom dessa logopediska områden. Studenterna utformar också en poster utifrån artikeln som presenteras vid en postersession i konferensliknande kontext. Studenterna granskar även varandras skriftliga arbeten på samma sätt som reviewers granskar ett vetenskapligt manus och de ger även muntlig återkoppling.

FOMS 2 behandlar olika designer samt kvalitativ och kvantitativ datainsamling. FOMS 3 handlar om kvantitativ analys, statistik, och FOMS 4 om kvalitativ analys samt evidensbaserad praktik. FOMS 1, 2 och 4 examineras genom praktiska arbeten som delvis bygger på varandra. Den vetenskapliga strimman avslutas med examensarbetet där studenterna självständigt (från och med 2022) genomför ett projekt på avancerad nivå som redovisas i skriftlig form samt vid muntligt seminarium där kurskamrater opponerar och arbetet diskuteras.

Förutom de vetenskapliga kurserna innehåller även övriga kurser i olika grad övning kring att läsa, granska och värdera vetenskapliga artiklar. Under 2021 bestod till exempel kursen Neurolingvistik till stora delar av artikelläsning.

Programmet har ett nära samarbete med biblioteket som återkommer flera gånger under LY-kursen för att undervisa om till exempel artikelsökning i teori och praktik, källkritik och referensförande.

2.2.3. Examensarbetet

I början av kursen Examensarbete i logopedi skriver studenterna en projektplan som bland annat omfattar forskningsetiska överväganden. Projektplanerna granskas av såväl kursare som av forskarutbildade lärare på enheten. I slutet av examenarbetskursen gör studenterna en presentation och ett försvar av sitt arbete vid ett redovisningstillfälle. Redovisningen präglas av ett öppet och initierat samtal mellan respondenter, studentopponenter och examinerande lärare. Redovisningarna pågår under cirka tre timmar per arbete och många viktiga aspekter hinner diskuteras.

En viktig kalibrering av bedömning och kvalitet görs vid det årliga nationella utbildningsmötet där representanter från landets sex logopedprogram möts. Vid dessa möten finns extern granskning av examensarbeten som en fast punkt på dagordningen. Detta innebär att några examensarbeten varje år slumpvis väljs ut och granskas utifrån kriteriemall av lärare från annat lärosäte. Granskningarna diskuteras för att uppnå samstämmighet i bedömningarna mellan olika lärosäten (se även kap 2.4.4).

I möjligaste mån utgör studenternas examensarbeten del av större forskningsprojekt som bedrivs vid enheten, varav några publicerats i vetenskaplig tidskrift utifrån uppsatsen, eller utgör del i ett projekt som resulterar i en vetenskaplig publikation eller presentation på nationell eller internationell vetenskaplig konferens. Efter spridning av examensarbetena till patientförbund har studenterna flera gånger inbjudits att presentera sina resultat vid förbundens sammankomster eller skrivit om sitt arbete i förbundens tidskrifter. Det har också hänt att studenterna presenterat sitt arbete vid en klinisk logopedmottagning.

2.2.4. Tal- och språklabbet

Logopedprogrammet har även ett rikt utrustat ljudisolerat labb där en stor mängd olika mätningar och analyser kan genomföras. I labbet finns utrustning för ljud- och videoinspelningar tillsammans med olika fysiologiska signaler, som elektroglottografi (EGG), elektromyografi (EMG) med ytelektroder, även för tungan, Rothenberg-mask, samt pletysmograf för andning. Även utrustning för elektroencefalografi (EEG) finns, men här behövs ytterligare utveckling av mjukvara och analysmetoder för att underlätta användningen. Labbet används främst för experimentella studier vid examensarbeten och av forskande lärare, men också i viss mån vid undervisningen inom fonetik- och röstmoment.

2.2.5. Evidensbaserad pedagogik

Lärare vid programmet deltar ofta vid de pedagogiska evenemang och fortbildningsmöjligheter som anordnas av universitetet och fakulteten samt följer och diskuterar aktuell pedagogisk forskning för att kunna basera den egna undervisningen på befintlig evidens. Ännu bedrivs dock ingen pedagogisk forskning vid enheten.

2.2.6. Konferenser

Under sista året erbjuds studenter att delta på en vetenskaplig konferens. Eftersom den nationella konferensen i logopedi (NKL) bara arrangeras vartannat år får studenterna övriga år istället besöka Kommunikationskarnevalen i Göteborg. För arrangemanget får studenterna full

ersättning från programkommittén gällande konferensavgift och resa. Arrangemangen har haft uppehåll under pandemin, men kommer återupptas när det är möjligt.

Vid några enstaka tillfällen har enheten bjudit in studenter, handledare och forskare till vetenskapliga minikonferenser när någon internationell profil besökt universitetet. Med den ökade kunskapen och erfarenheten av digital undervisning bör sådana inslag kunna bli vanligare framöver.

2.2.7. Beprövad erfarenhet

Varje klinisk kurs integrerar teoretiska och kliniska kunskaper inom området. De tre sista kurserna har kursmålet att studenterna ska kunna motivera valet av interventionsmetod (T5) samt formulera mål för, planera, genomföra samt utvärdera intervention (T6 och T7) utifrån vetenskap och kliniskt beprövad erfarenhet.

Efter avslutad klinisk kurs genomförs alltid ett kliniskt seminarium med enhetens lärare där det ges möjlighet att diskutera olika tillvägagångssätt som studenterna mött under sina placeringar i regionerna.

2.2.8. Byte av institution

Vid årsskiftet till 2022 byter enheten för logopedi institutionstillhörighet till Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap. Bytet beror på att Institution för neurovetenskap, som programmet tidigare tillhörde, lades ner av rektor. Detta har skett utan logopedprogrammets påverkan. Vid Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap ges sjuksköterskeprogrammet och några av specialistsjuksköterskeprogrammen och institutionen har flera spännande forskningsgrupper med beröring till logopedi som rehabilitering, geriatrik samt funktionshinder och habilitering. Även fysioterapeut- och arbetsterapeutprogrammet tillhörde Institutionen för neurovetenskap och nu fortsätter de istället till Institutionen för kvinnor och barns hälsa, vars utbildning och forskning har en svagare koppling till logopedprogrammet. Programmen har tidigare haft stort utbyte av varandra och det finns en risk att samarbetet tunnas ut när enheterna flyttar till olika institutioner. Vid mottagande institution finns dock flera forskningsaktiva logopeder som förhoppningsvis kan knytas närmare till undervisningen vid programmet framöver.

Två kurser på programmet har tidigare haft externa forskare från Institutionen för neurovetenskap som lärare. Det gäller kurserna "Anatomi, fysiologi och patofysiologi" och "Neurologi och psykiatri hos vuxna". Dessa kurser kommer eventuellt påverkas av institutionsändringen och nya samarbeten behöver upprättas för att behålla kompetensen. Samtidigt ger institutionsflytten möjlighet att förnya kurserna och hitta nya samarbeten med sjuksköterskeprogrammets lärare inom till exempel anatomi och fysiologi.

En spännande tanke som framförts av ledningen för vetenskapsområdet är att skapa en ny centrumbildning för neurovetenskap för att både upprätthålla befintliga och skapa nya forskningssamarbeten mellan de medicinska institutionerna inom vetenskapsområdet.

2.2.9. Utvecklingsmöjligheter

- Skapa möjligheter för odisputerade lärare (inklusive kliniska handledare) att göra ett master- eller avhandlingsarbete.
- Skapa starkare forskningsmiljöer inom gruppen genom fler doktorander, postdoktorer samt associerade forskare.
- Öka andelen experimentell forskning
- Ökat samarbete med skolor för att kunna bedriva mer forskning och studentarbeten i skolorna i Uppsala.
- Upprätta nya samarbetskanaler med fysio- och arbetsterapeutprogrammen.
- Arrangera fler videosända seminarier med framstående internationella logopediska forskare för studenter, forskare och handledare.
- Att på en kommande planeringsdag kollegialt granska kursernas innehåll och litteraturlistor utifrån aktuell forskning.

2.2.10. Studenternas perspektiv

Studenterna får som skrivet lära sig om vetenskaplig metod och vetenskapligt förhållningssätt på T1 och sedan T4 och framåt, men på grund av det stora glappet däremellan så hinner studenterna tappa mycket av kunskapen från T1. Detta resulterar i att kursen FOMS 1 på T4 för många upplevs som plötsligt inkastad och något tung. Studenterna får läsa artiklar i många av kurserna däremellan men inte alltid på ett sådant sätt att de aktivt tränar dessa kunskaper. Ett upplägg där studenterna får använda sig av och aktivt träna upp dessa kunskaper ytterligare något varje termin hade gjort att kunskaperna blir bättre befästa till både examensarbete och till färdig utbildning.

Utbildningen har återkommande kontakt med biblioteket under olika kurser så som beskrivet men det är blandad erfarenhet hos studenterna kring hur bra detta har fungerat. Exempelvis så var det flera studenter i en klass som inte hann testa att söka artiklar under ett moment som handlade om att lära sig att söka artiklar så utvecklingspotential finns.

En stor majoritet av studenterna på programmet känner inte till det ljudisolerade labbet som tas upp här. Det har inte använts under utbildningens gång av de studenter som går på programmet just nu. Några enstaka studenter använder labbet i sitt examensarbete men även de hade ingen kunskap om att labbet fanns innan examensarbetet var påbörjat. De visste heller inte om exakt hur mycket samt vilken utrustning som fanns att använda sig av förrän deras examensarbete var påbörjat. Labbet är en bra resurs att ha men som skulle kunna användas mycket mer.

Bytet av institution har i viss mån gått ut över studenterna då detta oturligt nog skett samtidigt som det har varit byte av lärplattform, från Studentportalen till Studium. Det märks att personalen på utbildningen har haft ett splittrat fokus vilket har lett till förvirring och otydligheter kring schema för samtliga studenter samt information gällande examensarbetet för studenterna på T6.

2.3. Aspekt 3: Lärandet i centrum

Att undervisningen sätter studenters lärande i centrum.

2.3.1. Logopedenhetens arbete

Logopedenheten har en öppen möteskultur vilket möjliggör en excellent utbildningsmiljö med undervisning som vilar på vetenskaplig grund, beprövad erfarenhet och välgrundade pedagogiska ställningstaganden. Den täta kommunikationen inom gruppen säkerställer progression mellan kurserna och repetition där det behövs, men utan oönskad överlapp. Alla typer av problem och nya läroämnen ventileras under dessa möten. Enhetens lärare deltar också vid de vetenskapliga seminarier som anordnas av forskargrupsledaren vilket är viktigt och involverar alla i den vetenskapliga diskussionen.

Alla lärare vid logopedenheten har årliga utbyten av så kallade lärarbesök i varandras klassrum. Det innebär att varje lärare årligen besöker en kollega respektive tar emot en annan kollega vid ett eget undervisningstillfälle. Efter besöket diskuteras det som observerades i undervisningssituationen.

2.3.2. Lärandet i centrum

Programmet har ett undervisningsklimat präglad av ömsesidig respekt mellan lärare och studenter och utgångspunkten är att studenten vill vara aktiv och vill lära sig. Ett exempel när studentens lärande sätts i centrum är kursen "Logopedi vid språk-, läs- och räknesvårigheter" under termin fyra (men liknande upplägg finns på många logopedikurser). Kursen tillämpar konstruktiv länkning på ett tydligt sätt så att lärandemål, läraaktiviteter och examination hänger ihop. Förutom sedvanliga föreläsningar finns mer studentaktiverande undervisning som tränar studenternas kliniska färdigheter. Studenterna gör till exempel rollspel av ett återkopplingssamtal till föräldrar och skolpersonal och en diskussionsövning vid interaktiva skärmar kring ett case. Dessutom ingår flera praktiska workshops om testning och alternativa verktyg. Delar av kursmålen examineras med en muntlig examination som även i sig utgör ett lärandetillfälle bland annat i syfte att studenterna själva ska prova examinationsformen som ofta rekommenderas till elever med inlärningssvårigheter. Delar av kursens innehåll repeteras på termin sex i kursen "Logopedi inom skola och förskola" och sedan igen på ett interprofessionellt moment med studenter på speciallärarutbildningen på termin sju (LY7). Som en brygga mellan terminerna finns en inspelad intervju med en logoped som arbetar både på en mottagning och på en skola. Viss repetition är nödvändig för att lära på djupet och hinna utveckla färdigheter för ett livslångt lärande.

2.3.3. Exempel på undervisning

På kurserna finns många inspelade föreläsningar som ofta kompletteras med efterföljande seminarier. I denna pedagogiska modell (flipped classroom) är utgångspunkten att kvalitetstiden, det vill säga när studenter och lärare träffas, ska ägnas åt fördjupande diskussioner och aktiverande moment istället för katederundervisning. Inspelningarna har också fördelen att ge studenterna en ökad flexibilitet när de vill lyssna ger möjlighet till repetition. Läroämnen med den breda användningen av flipped classroom som uppstod under pandemin kommer programmet att fortsätta använda för de undervisningsmoment där det

passar med ett större inslag av seminarier på campus för att främja diskussionsklimatet men också studenternas sociala arbetsmiljö.

Sedan 2016 tillämpar programmet supplemental instruction (SI) som är ett frivilligt komplement till den ordinarie undervisningen. SI innebär att äldrekursare fungerar som SI-ledare för yngrekursares studier med diskussioner och gruppövningar. SI tillför inte någon ny ämneskunskap i kursen utan underlättar förståelse och bearbetning av kursinnehållet som läraren gett. SI-ledarens uppgift är att stimulera studenterna att själva hitta lösningar, ge struktur och att föreslå lämpliga gruppövningar. All SI-undervisning utgår från deltagarnas behov och egna frågeställningar. Ett år gjordes en miniundersökning (bilaga 13) av studenternas resultat kopplat till deltagande och gymnasiebetyg. Undersökningen visar tydligt att SI var ett viktigt inslag för studenternas tentamensresultat på den aktuella kursen, både för studiesvaga och högpresterande studenter. För närvarande används SI på tre programkurser: Anatomi och fysiologi på termin ett, Fonetik II på termin två och Neurolingvistik på termin tre. Nya SI-ledare utses vartannat år och de får en heldagsutbildning av programmets metodhandledare som också kallar till SI-möten med jämna mellanrum för avstämning.

Ett annorlunda och för programmet unikt kursupplägg har kursen "Logopedi vid medfödda kommunikationsstörningar" på termin sex. Kursen består av två kursdelar varav den ena ligger före VFU och den andra efter. Före VFU ges undervisning och examination av ämnesteorin. Den andra kursdelen utgörs främst av studentuppgiften att under två föreläsningstimmar undervisa och leda övningar med fysioterapeutstudenter gällande alternativ och kompletterande kommunikation inom habilitering. Momentet gör att kunskaperna som studenterna har tillägnat sig under kursen och på sin VFU fördjupas och används på ett autentiskt och meningsfullt sätt. Samtidigt tränar studenterna på att leda undervisning av grupper och nätverk vilket är en färdighet som är viktig för en logoped inom habilitering.

2.3.4. Utvecklingsmöjligheter

- Att till varje kurs skriva en vägledning hur lärarna tänker att kursen bäst läses ur pedagogisk synvinkel för att maximalt tillgodogöra sig innehållet.
- Återinföra de pedagogiska medarbetarsamtal som upphörde under pandemin.
- Återuppta den pedagogiska bokcirkel som prövades under 2019.
- Vid några av kursstarterna tydligare ta reda på studenternas förkunskaper.
- Diskutera och formulera programmets framtida pedagogik kring digital respektive klassrumsbaserad undervisning.
- Bredda lärargruppens kunskap och användning av appar och program i undervisningen (utöver dem som redan används som till exempel quiz, mentometer och padlet).

2.3.5. Studenternas perspektiv

Studenterna önskar inblick i de möten som nämns i avsnittet *Logopedenshetens arbete (2.3.1)*. Vid barnobservationsseminariet på T4 bjöds en fysioterapeut in. Studenterna fick ge feedback på lärarbesöket och beskrev det som givande och utvecklande. Att fråga studenterna är bra för att säkerställa att lärarbesöken blir meningsfulla.

Konstruktiv länkning och aktiverande metoder för inläring ser studenterna positivt på, dock önskas en bredare tillämpning i fler kurser. Kursen *Logopedi vid läs-, språk- och räknesvårigheter* är ensam i sitt slag och innehållet återkommer inte i någon annan kurs. Den repetition av innehållet som ska/bör göras i nästkommande kurs *Logopedi inom skola och förskola* hoppas över av vissa lärare, med motiveringen *”det här har ni ju läst förut”*. Det är för studenterna oklart om repetition ska ingå eller om det är upp till läraren att bestämma.

Studenterna uppskattar varierande undervisningssätt. Exempelen som nämns bedöms emellertid som kursspecifika rariteter. Detsamma gäller SI-stödet som endast ges på tre kurser. Under pandemin har det funnits stora skillnader i studenternas preferens för undervisning på plats respektive via Zoom. Studenterna har uppskattat flexibilitet och möjlighet att välja undervisningsform.

Vissa lärare tillhandahåller en kursvägledning vid kursstart, med tips på hur kursen bäst läses. Detta är särskilt viktigt för studenter som är nya på programmet, men främjar lärandet i samtliga kurser. Alla kurser tillämpar dock inte detta, vilket vore positivt. Det studenterna skriver kring den egna prestationen i kursutvärderingarna bör kunna vara värdefull information för kursvägledningarnas utformning.

Vidare är det mycket viktigt med bättre samstämmighet kring studenternas kunskapsnivå framförallt gällande anatomi. Studenterna upplever att lärare i anatomirelaterade kurser har visat frustration då de har varit oförberedda på studenternas kunskapsnivå. En lärare trodde exempelvis att alla logopedstudenter har läst gymnasiets naturvetenskapliga program.

Teknik ses som ett utvecklingsområde med stor potential. Det finns stora skillnader i lärarnas tekniska kompetens. Studenterna önskar att lärarna använder lärplattformen Studium på samma sätt och föreslår därför att en gemensam mall används. Det blir annars svårt för studenterna att veta var kursinnehållet finns när det läggs på olika ställen för olika kurser. Ett antal lärare har tack vare stor teknisk kompetens kunnat göra schemaändringar på kort varsel, vilket var nödvändigt under pandemin. Studenterna har upplevt att lärare som är trygga med tekniken, har varit mest framgångsrika med att anpassa undervisningen. I de fall där läraren förlitar sig på kursadministratörens tekniska kompetens kan strul uppstå, som påverkar lärandet negativt.

2.4. Aspekt 4: Examination och progression

Att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs.

2.4.1. Varierade examinationsformer

Lärargruppen samarbetade under 2019 - 2020 med projektet *”En mångfald av examinationsformer”*. Projektet innebar en kartläggning av kursernas examinationsformer och en diskussion kring vilken form som bäst prövar de olika kursernas mål och samtidigt bidrar till att utveckla studenternas nödvändiga kunskaper, färdigheter och kompetenser. En bra examination är förutom en bedömning också ett viktigt lärtillfälle. Projektet ledde till att flera

salstentor ändrades till andra examinationsformer och programmets första praktiska examination infördes på kursen "Logopedi vid ät- och sväljsvårigheter" där studenterna ska utföra delar av en klinisk sväljbedömning. Även utan starka pedagogiska argument för en viss examinationsform finns en vinst i sig att examinationsformerna varierar för att tillgodose olika studenters styrkor och ge olika erfarenheter.

Alla salstentamen och examinerande skrivuppgifter rättas anonymt. I samband med att programkommittén beslutar om kursgenomlysningarna (bilaga 5) ges också exempel på skriftliga examinationer.

2.4.2. Muntlig examination

Muntlig examination förekommer både i samband med seminarier och som huvudexamination för ett par av programkurserna. Till dessa tillfällen finns bedömningskriterier (bilaga 9) som är ett viktigt instrument för att säkerställa kravnivån. Vid seminarier är det ofta en utmaning att definiera aktivitetsgrad av deltagande medan det vid slutexamination sker under systematiskt och kontrollerade former där studenten besvarar frågor och ger varandra återkoppling i ett förutbestämt mönster. Våra muntliga bedömningskriterier har ibland en tregradig skala även om kursen bara har betygen underkänd och godkänd. Syftet är att kunna nyansera återkopplingen och på ett tydligare sätt kunna kommunicera studenternas prestationer.

En student som blir underkänd vid muntlig examination och som känner att betyget är orättvist kan få en omedelbar omprövning, något som hittills inte behövt tillämpas. Ett par muntliga examinationer har utförts i Zoom med inspelning som extra säkerhet ifall någon student skulle ifrågasätta ett underkännande. Inte heller dessa inspelningar har behövt användas.

2.4.3. Examination av VFU

Inför VFU har de kliniska handledarna möte med kursansvariga för den/de motsvarande teoretiska kurserna. Sådana ämnesgruppsmöten är viktiga för att överföra nyheter från årets kurs till handledarna som nya övningar och ny litteratur. På motsvarande sätt överför handledarna nyheter mellan regionerna och till utbildningen.

Efter avslutad VFU-period skickar handledaren ett bedömningsunderlag till examinator vid logopedprogrammet. Eftersom examinator inte ser studenten i klinik väger handledarens bedömning tungt. När det finns osäkerhet kring bedömning av en students måluppfyllelse ska de kliniska handledarna kontakta utbildningens examinator för överenskommelse av handlingsplan. Handledarna ska också informera studenten i god tid innan kursavslut att det finns risk för underkännande och att examinator på utbildningen är kontaktad. Den täta kontakten mellan handledarna och examinator fungerar också som kalibrering för bedömningen mellan regionerna. Vid något enstaka tillfälle har examinator besökt en student och handledare i klinik för att hjälpa till med bedömningen. Vid behov tillämpas även medbedömning av annan handledare.

2.4.4. Examination av examensarbete

Magisterarbetenas presentation, opposition och försvar examineras muntligt i samband med redovisningsseminariet där flera studentopponenter, examinator, ordförande och ofta handledaren diskuterar arbetet initierat med respondenterna. Redovisningen pågår under cirka tre timmar per arbete för att hinna ha en gedigen diskussion och för att det ska bli tydligt vad som behöver revideras. Efter redovisningen omarbetas arbetet och därefter bedömer examinatorn ifall arbetet kan godkännas. Alla examinatorer och de som är ordförande vid redovisningstillfällena har tät kontakt för samsyn av bedömning och för att säkerställa att samma rutiner tillämpas vid alla slutredovisningarna.

En viktig kalibrering av examensarbetets bedömning och kvalitet sker vid det årliga nationella utbildningsmötet för logopedutbildningarna. Vid dessa möten finns en stående punkt på dagordningen att alltid diskutera extern granskning av några examensarbeten utifrån gemensamma kriterier. Dessutom diskuteras vad självständighet innebär, det vill säga vilken mängd av handledning som ges för att lotsa studenten till en godkänd uppsats. Uppsatserna diskuteras utifrån struktur, språk, vetenskaplig metod och genomförande och innehåll. År 2021 visade diskussionen att omdömena var snarlika men att betygsutfallet ändå varierade. Mötet tyckte att interbedömarreliabiliteten var låg och bestämde att de som är kursansvariga för landets examensarbeten skulle arbeta vidare med frågan bland annat genom att ta fram ett förslag till reviderade bedömningskriterier till mötet 2022.

2.4.5. Återkoppling

Återkoppling efter examinerande uppgifter har stor betydelse för inlärnin men tar mycket lärartid i anspråk. Programmet har senaste åren infört mer individuell läraråterkoppling för skrivuppgifter. Studenterna ger också varandra återkoppling både under VFU och som opponenter på skrivuppgifter. Det är viktigt att ge och ta emot olika typer av återkoppling. Det är bra med en varierad återkoppling för det ökar chansen att den landar hos mottagaren. Ibland är det lättare att lyssna och förstå en kursare än en lärare men andra gånger behövs lärarens hjälp för utveckling. Det är viktigt att diskutera vilken form av återkoppling som är lämplig och var och när på programmet olika återkoppling ska ges för att komma studenten maximalt till nytta. Programmet har diskuterat frågan vid flera tillfällen och från VT21 ges en muntlig återkoppling redan i början av första terminen på en mindre skrivuppgift för att säkerställa att studenterna redan vid programstart får en insikt i kravnivån för skrivandet.

2.4.6. Fusk och plagiat

Fusk diskuteras främst under de två första terminerna i de terminshälsningar som beskrivs i kap 2.7.1. På LY2 lämnar studenterna en fuskförsäkran, det vill säga en försäkran om att de vet vad fusk och plagiat innebär och att de känner till de dokument som finns på programsidan i lärplattformen Studium. På detta sätt informeras studenterna både om vad fusk och plagiat innebär och om dess konsekvenser.

Alla examinerande skrivuppgifter passerar rutinmässigt genom tjänsten Ouriginal som söker efter plagiat både i källmaterial och mellan studenternas egna inlämningar. Ett förfarande som studenterna upplyses om.

Programmet hade ett fuskärande 2020 gällande otillåtet samarbete vid en digital skriftlig examination som gick till disciplinnämnden, där studenten friades. Längre tillbaka har det även förekommit ett par ärenden gällande urkundsförfalskning av deltagarlistor vid obligatoriska moment som föranlett skarpa tillrättavisningar.

2.4.7. Progression

I ett av högskolemålen står det att studenten ska kunna visa såväl *bred som fördjupad klinisk, pedagogisk och terapeutisk kunskap*. Logopedprogrammet är en bred tvärvetenskaplig utbildning med kurser som ges vid tre olika fakulteter: medicin, samhällsvetenskap och språkvetenskap. Förutom ämnesbredden ska studenterna också utveckla både vetenskapliga och kliniska färdigheter. Det är svårt att inom en utbildning hinna både vara mycket bred och mycket djup. Ibland är det också svårt att skilja på bredd och djup, för att illustrera detta tas samtalsmetodik inom LY-kursen som exempel. I LY2 tränas grundläggande samtalsfärdigheter som sedan på LY7 övas med en mer avancerad tillämpning. Kursmålen är skrivna för att visa på fördjupning men samtidigt är momentet litet och hinner bara skrapa på ytan av tillämpning och kanske bör momentet snarare ses som en repetition och breddning av kunskaperna från andra terminen. Under programmet är förstås studentuppgifternas svårighetsgrad anpassade till var studenterna befinner sig i utbildningen, till exempel har skrivuppgiften inom kursen "logopedi vid förvärvade kommunikationsstörningar" på termin 7 en hög grad av självständighet; studenterna väljer ämne och frågeställning själva samt söker tillhörande litteratur.

Bredden och djupet kan illustreras med exempel från röstlogopediområdet. Första året ges nödvändiga grundkurser som anatomi för öron-näsa-hals regionen, språkkurserna fonetik I och fonetik II om hur språkljud bildas och uppfattas samt en kurs om sjukdomarna inom öron-näsa-hals. Därefter lär sig studenterna att behärska sin egen röst på termin fyra följt av det logopediska blocket på termin fem med teoretisk ämnesfördjupning inom röststörningar och stamning samt en följande klinisk kurs. Röst återkommer därefter på termin sex när studenterna självständigt handleder yngrekursare i röstträning samt att de skriver om sin handledning med referenser till vetenskapsartiklar om röstpedagogik (LY6). På termin åtta ges på avancerad nivå kursdelen "Huvud- halscancer" (ingår i kursen "Logopedi vid strukturella avvikelser i huvud-halsregionen") som är på motsvarande nivå som läkarnas specialistkurs inom öron-näsa-hals vid Akademiska sjukhuset. De olika kurserna utgör var och en ett nytt ämnesområde med varsin ny infallsvinkel på ämnet men tillsammans leder de även till en fördjupad och solid kunskap inom röstlogopedi. Motsvarande upplägg finns inom de andra logopediämnena som börjar med baskurser och den typiska utvecklingen, fortsätter med undervisning om allmänna sjukdomar för att sedan avslutas med det logopediska ämnesområdet.

Studentens utveckling mot ett professionellt förhållningssätt görs med en tydlig progression under de fem VFU-kurserna. Studenterna gör vid varje VFU en obligatorisk självreflektion som är ett kursmål som kontrolleras separat av kursansvarig efter slutförd praktik. Studentens reflektioner tas med till nästföljande VFU-placering för att påvisa progression och studenter och handledarna rekommenderas att diskutera kring denna för att tydliggöra svagheter och

styrkor för att bättre kunna stödja studentens yrkesmässiga utveckling under de kliniska kurserna. Självreflektionen visar tydligt för studenterna deras yrkesrollsutveckling.

En genomarbetad progression finns i programmets upplägg av vetenskapsmetodik med det avslutande examensarbetet vilket beskrivs närmare i kap 2.2.

2.4.8. Utvecklingsmöjligheter

- Utbildningsmålen examination borde vara en viktig del av programkommitténs arbete. Det skulle behövas ett större ansvarstagande av kommittén i samband med främst kursgenomlysningarna för att skapa diskussion och en kvalitetsdrivande procedur gällande examinationernas utformning och kravnivå samt att uppställda kurs- och högskolemål följs.
- Programmet behöver diskutera och hitta metoder för att säkerställa att individens insats bedöms vid grupparbeten och seminarier. Den nya lärplattformen Studium ger nya möjligheter eftersom individernas insatser loggas. Genom att följa individens roll i ett grupparbete kan det bättre säkerställas att alla studenter uppfyller kursmålen.
- Att använda tydliga bedömningskriterier även gällande inlämningar och inte bara kring muntliga uppgifter såsom idag.

2.4.9. Studenternas perspektiv

Studenterna upplever att de varierade examinationsformerna har en positiv inverkan på inläringen och uppvisandet av kunskaper. Man bör dock tillämpa samma variation vid omexaminationer och kompletteringar för att göra lärmiljön lika tillgänglig för alla studenter. Studenterna upplever att muntliga examinationer antingen är väldigt bra för det aktuella momentet eller högst opassande. Dessutom blir det då och då diskussioner bland studenterna om att bedömningen vid muntliga examinationer känns orättvis, och långt ifrån alla verkar vara införstådda med möjligheten till omprövning. Studenterna undrar hur det kommer sig att programmet inte har behövt tillämpa omprövningar hittills?

För många studenter innebär VFU en stressig period, dels på grund av handledarnas olika förväntningar samt osäkerheten kring stöd från utbildningen. Vid osäkerhet kring bedömning av studentens måluppfyllelse uppstår det förvirring för studenten då man inte vet var man ska vända sig och hur man ska agera vid orättvis bedömning, då riktlinjer för detta saknas. I några fall har de kliniska handledarna varit sena och otydliga med att informera studenten om risk för underkännande.

Återkoppling är studenternas utvecklingsverktyg och kunskapskontroll för kursen. Det är uppskattat med olika typer av återkoppling, särskilt student-till-student återkoppling, utifrån både variation av återkoppling samt mottaglighet hos studenten.

Under terminshälsningar får studenter allmän information, däribland om fusk och plagiat, som inte fås under andra tillfällen. Det kan vara bra att införa terminshälsningar i början av samtliga av programmets terminer för att påminna om sådan viktig information som fusk och plagiat.

I programmets kurser ses en tydlig progression där kurser bygger på varandra. Detta upplägg ger både baskunskaper och fördjupning, vilket uppskattas av studenterna.

2.5. Aspekt 5: Kompetens och lärarkapacitet

Att verksamheten i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig.

Programmets undervisningsansvar är uppdelat på flera institutioner (bilaga 1) där respektive institution ansvarar för att deras kurser ges med god ämneskompetens. Genom programmets heminstitutioner (Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap) egna kursvärderingar, kursrapporter och kursgenomlysningar, säkerställs att så också är fallet.

Vid programmets heminstitution finns dels fast anställda lärare, dels externa lärare – ofta kliniker – som arvoderas. Till det kommer kliniska handledare under VFU.

Vid programmet finns åtta tjänster och ytterligare en universitetslektor med förenad anställning kommer eventuellt att rekryteras under våren 2022.

- En professor
- En universitetslektor
- Två universitetslektorer med förenad anställning, varav en docent
- En universitetsadjunkt
- Två kliniska universitetsadjunkter
- En programsamordnare

2.5.1. Ämneskompetens och lärarkapacitet

Mycket hög kompetens finns i basämnet kognitiv neurovetenskap samt inom vetenskapsmetodik inklusive statistik. Därutöver finns mycket hög ämneskompetens för de logopediska kurserna i barnlogopedi, logopedi vid läs-, skriv-, och räknesvårigheter, röstlogopedi, stamning, logopedi vid sväljsvårigheter hos barn och vuxna, logopedi vid förvärvade tal-, språk- och kommunikationsstörningar samt logopedi vid mun- och halscancer. De fyra disputerade lärarna bedriver egen forskning inom sina undervisningsämnen (stamning, läs- och skrivsvårigheter, förvärvade tal-, språk- och kommunikationsstörningar). De två kliniska adjunkterna planerar även fortbildning i form av master- och/eller doktorandutbildning inom röst respektive förvärvade kommunikations- och sväljsvårigheter.

För baskurserna Neurolingvistik, Fonetik II, Neurologi och psykiatri hos vuxna samt Barnets tal-, språk- och kommunikationsutveckling behövs i nuläget arvoderade lärare helt eller delvis tas in, liksom för de logopediska kurserna Skollogopedi, Logopedi vid medfödda tal-, språk- och kommunikationssvårigheter samt Logopedi vid strukturella avvikelser (Läpp-, käk- och gomspalt). Även för många generiska moment, som ges på LY-kursen, tar vi in arvoderade lärare. En del, men inte alla av ovanstående kompetensluckor, kommer att kunna täckas av den eventuella nyrekryteringen. Vi har också för avsikt att genom fortbildning av befintliga lärare överta undervisningen inom neurolingvistik och barnets tal-, språk- och

kommunikationsutveckling. För att hålla en hög kvalitet på undervisningen kommer dock alltid ämnesspecifik kompetens behövas på vissa undervisningsmoment i form av externa lärare.

2.5.2. Ämnesgrupper

Att varje lärare har hela ansvaret för planering och undervisning av en kurs gör kursen mer sårbar, vid exempelvis sjukdom, men innebär också ett tungt ansvar för den enskilde läraren och risk för att en kurs stagnerar vad gäller utveckling och nytänkande. För att motverka detta har vi infört ett system med fem lärarlag som samarbetar kring ett antal kurser, även om var och en av lärarna har det slutliga ansvaret för en eller flera kurser. Varje lärarlag, eller ämnesgrupp, ser och planerar sina kurser som en helhet och där de teoretiska baskurserna ses över med lärarna från andra institutioner så att studenterna får med sig rätt förkunskap inför de logopediska teoretiska och praktiska kurserna. De ämnesgrupper som formerats är *Barnlogopedi* (medfödda tal-, språk- och kommunikationssvårigheter), *Neurologopedi* (förvärvade svälj- och kommunikationssvårigheter) samt *Röst- och tal-gruppen*. De disputerade lärarna (*Vetenskapsgruppen*) har också ett gemensamt ansvar för genomförandet av programmets vetenskapliga strimma (se aspekt 2), de vetenskapsmetodologiska kurserna samt examensarbetskurserna på magister- och masternivå (den senare är en fristående kurs). Även en *VFU-grupp* har formerats där representation finns från grupperna Barnlogopedi, Neurologopedi och Röst- och tal tillsammans med en VFU-ansvarig som har det övergripande ansvaret.

Inom varje ämnesgrupp, förutom VFU-gruppen, ingår disputerade lärare för att öka forskningsanknytningen i gruppen. Avsikten är även att doktorander ska kunna ingå i grupperna för att bistå i undervisningen inom sina respektive forskningsområden.

2.5.3. Pedagogisk kompetens

Samtliga lärare har som ett minimum genomgått den pedagogiska grundkursen som ges på Uppsala universitet. Därtill finns talrika utbildningsmöjligheter för att stärka den pedagogiska kompetensen, t ex i form av kurser i handledning av arbeten på olika nivå. Medfarm har ett eget pedagogiskt råd, PRÅM, som regelbundet anordnar pedagogiska workshops (konkretiseringsverkstäder) och publicerar tips och inspiration på sin hemsida. Programmets förra institution (institutionen för neurovetenskap) anordnade årliga lärar(halv)dagar för pedagogisk fortbildning av lärarna. Vartannat år arrangeras också en pedagogisk konferens på UU. Flera av logopedprogrammets lärare deltar vid många av dessa fortbildningstillfällen och sammanfattar därefter innehållet på enhetens möten för de som inte haft möjlighet att delta. En av lärarna fick Institutionen för neurovetenskaps pedagogiska pris (lilla neuropriset) 2020 och flera av lärarna har även fått studenternas årliga pedagogiska pris.

Bland de anställda finns en med lärarbehörighet för undervisning i gymnasieskolan och en med masterexamen inom pedagogik som påbyggnad efter logopedexamen.

2.5.4. Kliniska handledare

För att få vara klinisk handledare ska man vara legitimerad logoped med minst två års yrkeserfarenhet samt ha handledarutbildning. Dispens från handledarutbildning kan ges under förutsättning att det finns ett nära samarbete med en handledarutbildad kollega.

Logopedprogrammet har fram till och med 2021 erbjudit en handledarutbildning som fristående kurs vartannat år på 4,5 hp. Från och med 2022 kommer handledarna hänvisas till en kurs som ges oftare men som är mer generell för samtliga kliniska handledare vid fakulteten. Till det kommer därför en kortare utbildning på 2 - 3 dagar att anordnas med mer logopedspecifik inriktning.

Vi uppfattar att vi har mycket kompetenta kliniska handledare. Däremot är det få handledare, särskilt inom vissa logopediska områden, vilket medför stora svårigheter att hitta platser åt alla studenter. En mycket stor andel av VFU-gruppens arbete utgörs av att försöka ordna fler praktikplatser. Trots skriftliga avtal mellan universitet och verksamhetsföreträdare åligger det logopedprogrammet att ordna fler praktikplatser vid exempelvis sjukdom eller vakanser inom verksamheterna. För att kunna tillgodose behovet av VFU-platser har vi fått gå långt utöver aktuell sjukvårdsregion med VFU-platser på Gotland i söder till Hudiksvall i norr. Det innebär långa resor och många övernattningar för studenterna som endast ersätts för 75 % av sina merkostnader från programmet.

2.5.5. Utvecklingsmöjligheter

- Diskutera programmets kostnader och arbetssituation med den nya institutionen för att verka för mer resurser till programmet i syfte att öka och komplettera personalstyrkans kompetens.

2.5.6. Studenternas perspektiv

Programmets lärare har ämneskompetens, men det återstår vissa kompetensluckor som beskrivet. För att fylla nämnda kunskapsluckor finns det risk för en ökad belastning på nuvarande lärare som behöver fortbildning. Gällande fortbildning av programmets lärare beskrivs detta något vagt och ospecificerat, både gällande kursspecifik kompetens samt pedagogisk kompetens.

På programmet förekommer det många gästföreläsare. Vilka pedagogiska kompetenser har dessa och hur stämmer programmet av dem? Finns det krav på pedagogisk kompetens hos gästföreläsare? Studenterna upplever att många av de som gästföreläser inte har koll på studenternas rättigheter när det kommer exempelvis till raster.

Det finns krav på kliniskt arbete på två år för VFU-handledare, men det finns även dispens i vissa fall. Denna dispens gör att VFU-perioderna inte blir likvärdiga för alla studenter då handledarna inte alltid har samma kompetens. Det nämns här inget om lärarnas och handledarnas kompetens kring särbehandling och diskriminering, vilket är något som alla lärare bör ha kompetens i. Kompetenssäkring kring diskriminering samt hur en behandlar medarbetare och studenter är kanske en utvecklingsmöjlighet på programmet?

Handledarutbildningen byter karaktär från 2022. Det nya sättet att utbilda handledare kan vara positivt då det kan ge handledarna ett bredare perspektiv. Den logopedspecifika delen på två-tre dagar bör stämmas av för att kvalitetssäkra att utbildningen håller samma, eller högre nivå än tidigare.

2.6. Aspekt 6: internationalisering och hållbar utveckling

Att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas.

2.6.1. Internationalisering på hemmaplan

I högskolelagen 1 kap 5 § står det att "högskolorna *skall* i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa". Längre ner i samma paragraf står det att "högskolorna *bör* vidare i sin verksamhet främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden". Programmets lösning för att följa lagen, som först kan verka motsägelsefull, är att satsa på internationalisering på hemmaplan istället för studentutbyten. Eftersom vi är ett litet program med en liten personalgrupp hinner vi inte arbeta med allt och därför valde vi bort att arbeta med utbyten (även sådana som skulle kunna nås med tåg och buss) för att istället hinna ägna tid att utveckla bra undervisning inom internationalisering på hemmaplan. Ett beslut som förankrades i programkommittén. I logopedprogrammets programtext står följande:

Programmet vill bidra till en hållbar utveckling och därför arbetar vi inte aktivt med utlandsmobilitet även om studenter på eget initiativ ibland arrangerar sådana utbyten. Istället undervisas alla studenter digitalt om logopedins villkor internationellt.

Internationalisering på hemmaplan ger *alla* studenter erfarenhet av att dels samarbeta och kommunicera på en internationell scen samt av variationen av rollbeskrivningar, yrkesutförande och ansvarsområden som finns för logopedier internationellt. Studenterna får en egenupplevd erfarenhet av att kulturella och sociala sammanhang har stor inverkan på beslut och utförande inom det logopediska området. Eftersom undervisningen vänder sig till alla studenter och inte bara ett fåtal utbytesstudenter är internationalisering på hemmaplan även en del i vårt arbete för lika villkor som det skrivs mer om i kap 2.7.1.

Programmet har valt en bred definition av vad som omfattas av internationalisering på hemmaplan:

Internationalisering vid logopedprogrammet omfattar många olika aktiviteter såsom alla slags utbyten och virtuella kontakter över landsgränsen. Andra exempel på internationella aktiviteter är kulturell kompetens, att aktivt använda fackengelska och att medvetandegöra logopedins förutsättningar globalt. Hur flerspråkighet inverkar på det logopediska arbetet ingår som en basfärdighet i de logopediska kurserna och räknas därför inte som en del av programmets arbete med internationalisering.

Programmets internationaliseringsarbete har blivit uppmärksammat med en artikel i Uppsala universitets personaltidning Universen och med presentationer vid sjuksköterskornas nationella dag, för anställda vid universitetsförvaltningen som arbetar med internationalisering och på Universitets- och högskolerådets dag för internationalisering 2021. Programmets

arbete med internationalisering på hemmaplan nominerades även till de medicinska utbildningarnas internationaliseringspris 2020. Flera program har hört av sig med frågor om vårt arbete och detta är precis vad vi måste uppnå inom arbetet för hållbar utveckling, det vill säga att påverka varandra till nya och hållbara val.

Programmet gjorde ett försök att ge programkursen Neurolingvistik på engelska 2021 genom att öppna den för utbytesstudenter som redan befinner sig i Uppsala. Programkommittén finansierade projektmedel för översättningsarbetet av kursen till engelska. Kursen fick dock inga behöriga sökande och dessutom slumpade det sig så att kursansvarig slutade i samband med att kursen skulle ges. I nuläget är det oklart när kursen åter kommer att kunna erbjudas för utbytesstudenter.

2.6.2. Hållbar utveckling

Kunskapen om hållbar utveckling är idag stor bland ungdomar och programmet utgår därför från att studenterna redan känner till de viktigaste utmaningarna som mänskligheten står inför. Det svåra med utbildning inom hållbar utveckling är att det inte självklart hjälper oss att lösa hållbarhetsproblemen om inte utbildningen samtidigt lyckas skapa förändring. Idag ser vi hur många fortsätter ett olämpligt leverne, trots stora kunskaper om konsekvenserna. Programmet hade tidigare en klassisk genomgång av mänsklighetens olika miljöutmaningar men enligt resonemanget ovan har undervisningen förändrats till att istället diskutera våra handlingar och hur vi behöver motivera varandra till mer hållbara val.

Hälso- och sjukvården står inför ett paradigmskifte avseende e-hälsa. En effekt av pandemin är att det blivit fler digitala patientmöten och mer som är möjligt att göra hemifrån, till exempel tillåts anställda inom vissa regioner att under kontrollerade former arbeta med journaler hemifrån. Den digitala utvecklingen kommer sannolikt att fortsätta växa framöver vilket medför nya möjligheter för såväl vården i stort som för logopedin. Ett minskat resande för patienter, när det är möjligt, innebär minskade utsläpp. Studenterna övar ett simulerat digitalt patient- eller anhörigmöte i LY4.

Ett ansvarsfullt agerande inom miljöfrågan skulle också kunna leda till att förbättra våra unga studenters psykiska hälsa som diskuteras i kapitel 2.10.1 eftersom en ljus framtidstro är nära relaterad till det allmänna välbefinnandet. Även den fysiska hälsan skulle kunna förbättras eftersom dålig luft är ett stort ökande hälsoproblem. Vid programstarten får studenterna en informationsfolder från Uppsala universitet med tips på hur man som student kan leva hållbart i Uppsala.

2.6.3. Exempel på undervisningsmoment

1. En muntlig *digital* handledning eller behandling för fiktiv patient eller anhörig genomförs med återkoppling (LY4).
2. Diskussion kring hållbar utveckling om våra attityder och värderingar. Kopplingar görs till logopedens yrke och goda exempel hämtas från hälso- och sjukvården i stort (LY4).
3. I momentet "gränslös logopedi" (LY8) ingår
  - Vetenskapskonferens på engelska till yngrekursare.
  - En digital casediskussion med "study buddies" i USA med uppföljande seminarium.

- Internationella gästföreläsande logopeder på länk från olika delar av världen.
- 4. Flera korta inslag räknas till internationalisering på hemmaplan såsom kulturell intelligens (LY4), amerikansk skollogopedi (logopedi inom skola och förskola), logopedi i ett globalt perspektiv: erfarenheter från fältarbete (LY7). Under 2022 provas det nya momentet: Introduktionen till global hälsa (LY5).

2.6.4. Utvecklingsmöjligheter

- Fler internationella samarbeten kring examensarbeten.
- Utveckla den vetenskapliga konferensen med fler internationella åhörare.

2.6.5. Studenternas perspektiv

Studenterna håller med om programmets analys gällande internationalisering och hållbar utveckling. Studenterna upplever att de fått insikt om att kulturella och sociala sammanhang har stor inverkan på beslut och utförande inom det logopediska området.

I denna aspekt nämns att hälso-och sjukvården står inför ett paradigmatiskt skifte avseende e-hälsa. En effekt av covid-19 är att det blivit mycket fler videobehandlingar samt digitala föreläsningar. Detta är något som medför nya möjligheter för såväl vården som för logopedin. Därför fick studenterna en övning i e-hälsa i LY4-kursen. Övningen gick till så att studenterna muntligen ledde ett vårdmöte via Zoom, och momentet avslutades med en diskussion kring hållbar utveckling. Detta var något som studenterna upplevde som lärorikt och gynnsamt för den digitala utvecklingen vi befinner oss i. Digitaliseringen till följd av covid-19 har medfört mindre resande för patienterna men även för studenterna. Dessa nya förutsättningar är något som programmet och de inblandade lärarna har varit flexibla kring att hitta lösningar på. De inspelade föreläsningarna har haft en väsentlig roll i studenternas inläring då det underlättar möjligheten att gå igenom föreläsningarna igen, och har gett större flexibilitet i studietekniken. Det minskade resandet har också gett förutsättningar för diskussioner kring hållbar utveckling.

2.7. Aspekt 7: jämställdhet

Att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen.

Inom vetenskapsområdet för medicin och farmaci är logopedprogrammet det program som har mest ojämn könsfördelning. Av programmets anställda är det endast en man som är forskare, kursledare och lärare, men inte logoped. Han är även ledamot i programkommittén år 2022 tillsammans med tre ytterligare manliga ledamöter som inte heller är logopeder. På samma sätt är det mycket sned könsfördelning inom den storregion av åtta regioner och en kommun som programmet samarbetar med kring VFU med för närvarande endast fyra manliga kliniska handledare. I undervisningen används många externa lärare och bland dessa finns tre manliga logopeder som regelbundet undervisar på programmet. Bland studenterna är det en stor övervikt av kvinnliga logopedstudenter med vanligen 0 - 4 män per årskurs. I dokumentet för nyckeltal (bilaga 14) anges under fliken "könsfördelning" hur många män som påbörjar programmet och hur många av dessa som tar examen. Den stora snedfördelningen i hänsyn till

kön innebär en pedagogisk utmaning ur jämställdhetsperspektiv på grund av de normer som omger yrkesrollen och det är viktigt att visa att yrket är lämpligt oavsett könstillhörighet.

År 2015 anordnade programmet ett kvällsmöte för alla manliga studenter. Vid tillfället deltog fem studenter, en manlig alumna och tre anställda. Tanken var att männen skulle träffas över årskursgränserna, fundera över trivseln på programmet och diskutera rekryteringsåtgärder för att locka fler män till utbildningen. En av deltagarna sa att "detta är första gången som jag har blivit diskriminerad på programmet" och i diskussionen ansåg inte studenterna att det var något problem att vara manlig logopedstudent. Alumnen nämnde dock att det hade varit mycket viktigt för honom med manliga förebilder under utbildningen och att de två han träffat hade hjälpt honom att fullfölja programmet.

Under 2015 och 2016 besöktes kandidatprogrammet i genusvetenskap i samband med att deras studenter skulle göra sitt ämnesval inför examensarbetet. Logopedprogrammet beskrevs i förhoppning om att få en student utifrån och med ämneskunskaper att fundera över snedfördelningen och alternativa vägar att arbeta med frågan. Tyvärr valde ingen student att skriva om programmet.

I rekryteringssammanhang tillfrågas ibland programmets manliga studenter att vara ambassadörer, som vid till exempel SACO-mässan (för presumtiva studenter) och olika intervjuer. Samtidigt är det orimligt att programmets fåtal manliga studenter ständigt ska vara ansiktet utåt vilket gör att vi på senare år ofta valt att fråga alla studenter om sådana uppdrag och de som är intresserade engageras. Det visar också en mer representativ och sann bild av programmet utåt.

2.7.1. Lika villkor

Aspekten jämställdhet bör vidgas till att även diskutera lika villkor samt även att diskutera patientperspektiv när det är möjligt. I yrket med patientkontakt är det av särskild vikt att vara medveten om sina attityder till och fördomar om andra människor eftersom dessa antaganden oundvikligen påverkar bemötande och bedömning.

Programmet har sedan 2020 infört tre så kallade terminshälsningar, en vardera på termin 1 - 3. Vid terminshälsningen besöker en till två lärare klassen och ger viktig praktisk information. Två ämnen som återkommer vid samtliga terminshälsningar är studieteknik och lika villkor. Det är viktigt att ägna frågan vikt och att visa oss tillgängliga och öppna att diskutera den typen av problematik. Vår strävan är att andan ska genomsyra programmet för att motverka tysthetskulturen. Programmet har också en enkel Power Point bild över vilka som kan kontaktas vid upplevd diskriminering. Bilden visas vid några kursintroduktioner av de större logopediska kurserna. Under många år hade vi få lika villkors ärenden men under 2020 inkom sju ärenden gällande bemötande från en lärare, fyra kliniska handledare, en medstudent och en tentamensvakt. Dessa ärenden diskuterades vid flera tillfällen med berörda parter. En förtydligande information skrevs till studenterna 2021 "Om du upplever dig blivit dåligt bemött" (bilaga 15) och den finns på lärplattformen Studium och har mejlats till studenterna.

En förtroendepost inom studierådet LSRU är att vara studerandeskyddsombud. Det är en student som övriga studenter kan kontakta vid bland annat upplevd diskriminering eller trakasseri. Studerandeskyddsombudet har möjlighet att diskutera uppkomna ärenden med medicinska sektionens studiebevakare, studievägledare, programsamordnare eller kursledare. Det har varit ett bra samarbete med en konstruktiv dialog.

De studenter som ansvarar för mottagningen av nya studenter uppmanas av LSRU att gå en frivillig utbildning som anordnas av Studenthälsan där de bland annat diskuterar normer och värderingar samt likabehandling och diskriminering. Universitetskyrkan inbjuds att presentera sin verksamhet på LY1. Att komma som ny till universitetet kan vara en kulturell utmaning där mycket är främmande och aldrig förklaras. Mycket tas för givet, till exempel hur ett grupparbete ska gå till, vilka frågor som kan ställas till läraren, vad självständighet innebär, vad som krävs i en uppgift och vad det innebär att leda en patient i klinik. Det finns många potentiella kulturella utmaningar och vi ser tydligt att språket innebär ett stort hinder för många av de studenter som inte fullföljer utbildningen. De senaste två åren har vi arbetat med att öka antal skrivuppgifter med både muntliga och skriftliga återkopplingar samt extra rådgivning utifrån behov. Det är viktigt att arbeta med språket redan från starten för då finns möjlighet att åstadkomma förändring och hinna utvecklas under programmet. Ytterligare uppgifter för skriftlig uttrycksförmåga med återkoppling planeras att införas med relaterade lärandemål, vi är just nu mitt i denna förändringsprocess.

Programmet tillämpar från VT22 alternativt urval med en ny kvotgrupp för arbetslivserfarenhet. För att komma i fråga för denna kategori ska den sökande intyga arbete under minst två år på minst halvtid inom skola, vård och omsorg. De vinster som programmet hoppas på med införandet är motiverade och målmedvetna studenter med annan erfarenhet. Önskvärt är att även få fler sökande med kunskap om logopedi som gör ett genomtänkt yrkesval och som därmed också fullföljer utbildningen. Enligt Universitetskanslerämbetet är det generellt fler avhopp bland studenter som påbörjar sin utbildning direkt efter gymnasiet. En potentiell fara som diskuterats är att studenter inom den nya kvotgruppen skulle visa sig vara sämre rustade för programmets teoretiska och studietunga kurser samt att det vid få sökande i den kvotgruppen tas alla in, oavsett poäng.

2.7.2. Granskning av lika villkor

Under hösten 2017 gjorde kommittén för lika villkor vid universitetsförvaltningen en granskning av utbildningarnas innehåll med hjälp av studentenkät. Det var 22 logopedstudenter som besvarade enkäten och av dem hade 36 % någon gång stött på ett kränkande innehåll under utbildningen. De exempel som togs upp förekom vid föreläsningar (57 %), i kurslitteratur (29 %) och artiklar (14 %). Studentkommentarerna som togs med i den sammanfattning av enkäten som kom programmet till del var följande (här förkortade):

- 1. Det är kränkande med sånt stort fokus på att rekrytera fler killar/män till Logopedprogrammet.*
- 2. Ur en artikel om föräldrarollen och flerspråkighet: "Barnets far kan i det tragiska fallet av att barnets mor går bort bli ensam vårdnadshavare."*
- 3. Ogiltigförklarande av transpersoner.*

4. *Vid grammatikexempel fanns flera exempel där kvinnan skulle stå i köket etc.*
5. *Läraren uttryckte att genusvetenskap var trams.*
6. *Föreläsaren gjorde narr av feminism och kvinnor. Förminskade kvinnor.*

2.7.3. Projektmedel för att arbeta med lika villkor

Programmet har flera gånger haft extra projektmedel för lika villkorsarbete.

1. Under 2012 genomförde programmet en utbildning i normkritisk pedagogik för programmets lärare vid samtliga till programmet knutna institutioner. Lärdomarna mejlades till samtliga handledare.
2. En kvantitativ genusanalys genomfördes 2013 av programmets över hundra case (som skrivits av deltagarna på den fristående kursen "Klinisk handledning"). Vid genomgången av casen blev det tydligt att de ur HBTQ-perspektiv följde den dominerande normen gällande genusidentitet och familjebildning. Exempelvis förekom inga transpersoner eller samkönade partners. Efter denna ögonöppnare har lärarna ändrat i casen så att de ger en mer representativ bild av samhället.
3. Fyra studenter gjorde varsin genusgranskning 2014 under ledning av genusvetaren Malin Masterton vilket resulterade i en rapport.
4. Rekryteringsprojekt 2015 med en Facebook annons för män 18 - 24 år i Mellansverige och en annonsering på Youtube riktad till samma grupp med en film om stamning. Kampanjen ledde tyvärr inte till fler manliga sökande.
5. Ett projekt 2019 kring att tillgängliggöra material med mål att programmets studenter inte ska behöva informera alla föreläsare om eventuella läs- och skrivsvårigheter. Lärarna fick en utbildning kring hur de gör allt skriftligt material uppläsningsbart med hjälp av talsyntes. Detta var också ett led i att efterleva lagen om tillgänglighet till digital offentlig service som tillkom 2018.
6. Utarbetande av en aktivitetsplan för lika villkor 2019. Aktivitetsplanen diskuterades med rektorsrådet för lika villkor samma år. Arbetet gjordes delvis i samarbete med Akademiska sjukhuset för att se ifall några samprojekt var möjliga. HBTQ-ansvarig vid logopedmottagningen, Emilia Gajsek, besökte enheten vid tre tillfällen för diskussion av aktivitetsplanen. Arbetet har sedan fortsatt på Akademiska sjukhuset såväl som hos oss. På Akademiska sjukhuset har de haft en workshop om kulturkompetens. Under fortbildningsdagen som programmet arrangerar för handledarna 2021 var temat etnicitet och rasism. Psykologen Hanna Wallensten föreläste under rubriken "så lagom svensk". Efteråt diskuterade de kliniska handledarna normer, bemötande, erfarenheter och inkluderande/exkluderande förhållningssätt.

2.7.4. Exempel på undervisningsmoment

Nedan listas exempel på undervisningsmoment inom området för lika villkor. Ungefär hälften av momenten har externa lärare med särskild kompetens inom området:

1. I samband med programstarten informeras om frågor som rör lika villkor och till exempel riktat stöd för studenter med funktionsnedsättning.
2. Studenterna intervjuar en logoped som de blir tilldelade (LY2). Mycket omsorg läggs på att bland logopederna som intervjuas ha ett brett urval av arbetsplatser, kön och utlandsfödda. Alla manliga studenter får intervjua en manlig logoped.

3. Under momentet professionellt förhållningssätt ingår föreläsning och övningar kring bemötande generellt samt diskussion utifrån diskrimineringsgrunderna (LY3).
4. Inom många av de logopediska kurserna diskuteras bemötande av patienter och närstående, ibland i form av case.
5. Röst och tal för personer med könsdysfori (logopedi vid röststörningar)
6. Olika mindre inslag på LY som Kulturell intelligens (LY4) och en interaktiv halvdag om HBTQ (LY5). Samarbetet kring IPL 2 med alla studenter från vetenskapsområdet för Medfarm handlar om mänskliga rättigheter (LY6) och under VT22 provas ett nytt moment med rasism inom vården (LY5).
7. Ett kliniskt diskussionsseminarium inom röst och stamning (LY5) med fokus på "hela människan". Studenterna ska under VFU göra en spaning kring hur olika faktorer kan påverka vårdmöten som till exempel HBTQ, religion, språk, ålder, personlighet, kultur, migration, etnicitet, social utsatthet och utbildningsnivå.

2.7.5. Utvecklingsmöjligheter

- Ett arbete som redan är initierat är att filma alumner som berättar om sin väg inom professionen för att väcka inspiration och motivation. En mångfald av berättelser med ett brett urval av avsändare ökar möjligheten till igenkänning. Som komplement till inspelningar skulle eventuellt även alumner kunna bjudas till programmet för fler samtal.
- Engagera fler externa manliga respektive utlandsfödda logopeder som lärare i kurserna.
- Diskutera risken för betygsinflation, det vill säga att kraven för godkänt successivt sjunker på ett omedvetet sätt. Hur behåller vi kvaliteten och samtidigt kalibrerar utbildningen till studentgruppen? Programmet har historiskt haft hög antagningspoäng och därför kunnat ha höga krav och studenterna har klarat utbildningen. De senaste åren har antagningspoängen sjunkit och vi behöver fundera över vilket stöd som behövs för att fler studenter ska ta examen med fullgoda kunskaper. Kanske behövs en utökad satsning på till exempel övningsmaterial, peer learning, självtester för repetition av tidigare kurs och ett nytt upplägg med studiegrupper. Hur ger vi möjlighet för studenterna att hinna mogna, utveckla kunskap och färdigheter och växa i yrkesrollen?
- Diskutera ifall PK kan delfinansiera en student vid genusvetenskapliga kandidatprogrammet att skriva om programmet som examensarbete. Detta har försökts vid två tidigare tillfällen, vilket beskrivs ovan. Det framgick vid dessa tillfällen att flera av de andra ämnesförslagen som studenterna vid genusvetenskap kunde välja som examensarbete var delvis finansierade. Detta kan vara en bidragande orsak till att ingen student valde att skriva sin uppsats om logopedprogrammets situation.
- Införa en lika villkorsgranskning som är möjlig för studenter att åta sig. Uppdraget skulle vara att genomföra och skriva en rapport om en självständig granskning av programmet vald efter eget intresse som till exempel att granska kurslitteratur, föreläsningar eller case. Granskningarna samlas i en växande databas och presenteras och diskuteras årligen vid ett LY-seminarium. Programkommittén skulle till exempel kunna ersätta upp till fyra sådana granskningar per år. Detta skulle vara en intressant väg till att hålla frågan levande och att kontinuerligt få aktuella granskningar.

- Samarbete mellan snarlika program som också har höga avhopp av de män som påbörjar utbildningen som till exempel sjuksköterskor och socionomprogrammet. Kanske går det att tillsammans skapa ett manligt nätverk eller någon annan aktivitet.

2.7.6. *Studenternas perspektiv*

Studentkommentarer saknas för detta avsnitt.

2.8. Aspekt 8: Samhällsbehov

Att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv.

2.8.1. *Anpassad utbildningsplan*

Inför att UP16 skulle skapas gjordes 2014 en alumn- och avnämarenkät (bilaga 16) som underlag till planeringen. I programkommittén finns alltid minst två verksamhetschefer som representanter för avnämarna och även de bidrog med kunskande och åsikter. En förändring i UP16 var att kurspoäng flyttades från baskurser till professionskursen LY och de logopediska teorikurserna. Motsvarande upplägg kring poängfördelning följdes sedan av Sveriges övriga logopedutbildningar när de reviderade sina utbildningsplaner. Syftet med den revidering av UP16 som genomfördes 2020 var att ytterligare anpassa kursutbudet till arbetsmarknaden. Kurspoäng och innehåll omfördelades för att ge utrymme till en renodlad kurs inom dysfagi (ät- och sväljsvårigheter) och en kurs inom skollogopedi, som båda är växande arbetsfält.

2.8.2. *Kliniska kurser (VFU)*

Främst är det VFU och deras tillhörande teoretiska ämneskurser som förbereder studenterna inför det logopediska yrket. De kliniska handledarna är mycket måna om att hålla hög kvalitet och till deras hjälp finns programmets VFU-samordnare som både organiserar alla VFU-perioder och fungerar som examinator och stöd till handledarna. Det händer ofta att handledare ringer för att diskutera problem, anpassningar och bedömning. Vissa studenter behöver komplettera sin VFU med några dagar för att uppnå lärandemålen och ibland blir någon också underkänd och behöver göra om hela kursen hos en annan handledare. VFU-samordnaren hjälper och vägleder på motsvarande sätt även studenter som får problem under VFU. För en noggrannare beskrivning rekommenderas VFU-handboken (bilaga 17).

Till handledarnas hjälp ges årligen en handledardag i fortbildande syfte som logopedprogrammet arrangerar med föreläsningar och tillhörande diskussion. Ofta har dagen ett tema som antingen är studentrelaterat och/eller inriktat på forskning som passar majoriteten av handledarna. Exempel på teman har varit bedömning, peer learning, motiverande samtal, lika villkor, aktuell flerspråkighetsforskning samt hjärnans koppling till talmotorik, uppmärksamhet och exekutiva funktioner. På handledardagen fanns tidigare också gruppdiskussioner där handledare och lärare samlades ämnesvis. Dessa ämnesgruppmöten ges från 2021 i stället strax innan respektive VFU-period för att bli en tydligare brygga mellan teori och praktik. Utrymme finns då för avstämning och diskussion kring aktuella utbildnings- och forskningsfrågor.

Både baskurserna och de teoretiska logopedikurserna förbereder studenterna inför VFU och det kommande yrket. Brister studenternas teoretiska kunskaper har de svårt att bli godkända på VFU. Handledarna har ingen förkunskap om studenterna och ändå har vi sett exempel på att det är just studenter med en ofullständig teoretisk kurs i bagaget som handledarna hör av sig om. Det är en bra indikator på att handledarnas observationer och bedömning i klinik fungerar väl och den visar också vikten av att de teoretiska kurserna håller hög kvalitet.

Svenska Logopedförbundets studentsektion SLOSS publicerade i *Logopeden* (2021) en undersökning där de med en enkät frågade alla logopedstudenter i Sverige om VFU. Nöjdast med sin VFU är enligt artikeln studenter i Göteborg och Uppsala. I Uppsala svarade 83 % att de tycker utbildningen innehåller tillräckligt mycket praktik, för tre av de andra logopedprogrammen var motsvarande siffra mellan 35 - 43 %.

2.8.3. *Interprofessionellt lärande, IPL*

Programmet innehåller sju moment med interprofessionellt lärande (IPL). IPL kan definieras som *"förmågan att samverka med andra professioner, att ha kunskap om, förståelse för och respekt för andra professioners funktion, roll och etiska värderingar"*. Vid tre av momenten (som kallas IPL 1 - 3) samarbetar studenter från åtta professioner vid vetenskapsområdet för medicin och farmaci vid Uppsala universitet. Det är en stor organisation med uppåt 400 studenter varje termin fördelade i två grupper under varsin halvdag. Programmets IPL-moment listas nedan i kapitel 2.8.6.

2.8.4. *Generiska färdigheter*

Kommunikations- och samarbetsförmåga samt självständighet brukar framhållas av arbetsgivare som särskilt viktiga kompetenser. Förmågorna tränas under VFU men även på många av de övriga kurserna. Muntlig redovisning finns till exempel på en lång rad teoretiska kurser. Vi ser en bra färdighetsutveckling och att studenterna vanligen är skickliga på att göra presentationer i slutet av utbildningen. Under 2018 - 2021 har fler skrivuppgifter med skriftlig eller muntlig återkoppling införts på programmet varav tre gäller journalskrivande. Ett par kurser använder hemtentamen som examinationsform och även där får studenterna återkoppling på sin skriftliga förmåga.

Samarbetsförmågan tränas bland annat genom att studenterna uppmuntras redan från programstart att studera tillsammans och att hjälpa varandra. Under VFU placeras vanligen studenterna parvis och de arbetar med peer learning som modell vilket bland annat innebär att de ska ge varandra återkoppling och hjälpas åt kring vissa delar av patientarbetet. Handledarna stöttar processen ytterligare genom att till exempel välja lämpliga arbetsuppgifter som gynnar peer learning. Under utbildningen ingår många grupparbeten på olika kurser, bland annat kan nämnas casearbete inom *"logopedi vid störningar i barnets tal-, språk- och kommunikationsutveckling"* och studenternas undervisning av fysioterapeutstudenter inom *"logopedi vid medfödda kommunikationsstörningar"*. Självständighet tränas främst i patientmötet och tillhörande kringarbete under VFU, inom examensarbetet och med individuella inlämningsuppgifter som finns i många kurser.

Inom LY-kursen ingår olika generiska färdigheter varav många beskrivs under olika aspekter i denna självvärdering. Två ytterligare exempel på moment inom LY är beteendemedicin och juridik för hälso- och sjukvården. Juridiken ges vid två tillfällen på programmet för repetition och fördjupning och det gör att den jurist som används av medicinska fakulteten berömmar programmets upplägg. Undervisningen inom beteendemedicin har en stark koppling till yrkeslivet (oavsett logopedisk inriktning) eftersom den ger en greppbar metod för att förstå och kunna analysera det som sker i det kliniska rummet.

Programmet hjälper årligen till att engagera studenter på sista terminen att leda afasigrupper i språkträning för personer med afasi inom ramen för Vuxenskolornas regi i samarbete med den lokala afasiföreningen. Det möjliggör för den lokala afasiföreningen att erbjuda sina medlemmar språk- och kommunikationsträning.

2.8.5. Framtidspanel

När logopedprogrammet i Uppsala var värd för det nationella mötet mellan logopedutbildningarna 2017 anordnade programmet en framtidspanel med en verksamhetschef, en doktorand, en alumn, logopedförbundets ordförande, ett par professorer och en regionpolitiker. Paneldiskussionens syfte var att synliggöra trender som antyder vart vi är på väg och att tillsammans fundera kring hur framtidens patientvård påverkas av livsstil, marknadskrafter, medicinsk forskning, teknikutveckling, politik och ekonomi. Hur kommer diagnostik och behandling förändras och hur behöver logopeder arbeta för att lösa framtidens problem? Diskussionen kretsade även kring hur logopeder ska kunna göra sig mer synliga inom det framtida vårdssverige.

2.8.6. Exempel på undervisningsmoment

1. Skriftliga färdigheter tränas med många mindre uppgifter med läraråterkoppling, varav flera har utvecklats de senaste två åren, finns på kurserna: LY1, LY2, LY3, LY4, "Logopedi vid språk-, läs- och räkneshärdigheter", "Logopedi vid röststörningar" och "Forskningsmetodik och vetenskapligt skrivande 1, 2 och 4 (FOMS 1, 2 och 4)", "Logopedi vid förvärvade kommunikationsstörningar" samt LY5 och LY6. Inom examensarbetet skrivs förutom den vetenskapliga huvudartikeln även en populärvetenskaplig text.
2. Muntliga färdigheter tränas på många kurser, till exempel "Kognitiv neurovetenskap", "Forskningsmetodik och vetenskapligt skrivande 1" och "Examensarbetet". Muntlig slutexamination finns på kurserna "Logopedi vid läs-, skriv- och räkneshärdigheter" och "Logopedi vid strukturella avvikelser i huvud-halsregionen". En muntlig dugga finns inom kursen "Logopedi vid ät- och sväljsvårdigheter". I LY finns två block med samtalsmetodik (LY2 och LY7) samt en spegelvisning när studenternas presentationer filmas som underlag till en efterföljande diskussion.
3. Alla undervisningsmoment med IPL har inslag av casediskussioner, utom de två sista (3f och 3g). IPL hjälper till att tydliggöra för andra professioner vad en logoped gör, vilket behövs eftersom yrket fortfarande är relativt okänt.
  - a. IPL 1: *Mellanmänskliga möten i ett interprofessionellt perspektiv*. Under IPL 1 utbyts kunskap om varandras yrken (åtta utbildningar deltar), vikten av god kommunikation samt grundläggande IPL-kunskap (LY2).

- b. IPL 2: *Mänskliga rättigheter och etik ur ett hälsoperspektiv*. Innehåller bland annat värderingsövningar (LY5).
  - c. IPL 3: *Patientsäkerhet*. Belyser frågor runt patientens delaktighet, legitimationsansvar och avvikelserapportering (LY7).
  - d. Ett seminarium med dietister om ät- och sväljsvårigheter (dysfagi) hos äldre (LY6).
  - e. Läs-, skriv- och språksvårigheter hos elever i grundskolan diskuteras under en heldag tillsammans med speciallärostudenter (LY7).
  - f. Fysioterapeutstudenter undervisar logopedstudenter i förflyttningsteknik, det vill säga hur en patient på ett säkert sätt kan hjälpas från till exempel säng till stol (LY6).
  - g. Logopedstudenter undervisar fysioterapeutstudenter om alternativa kommunikationssätt inom habilitering (logopedi vid medfödda kommunikationssvårigheter).
4. Föreläsningar om vetenskap i dagens samhälle och dess betydelse för demokratin och människans ansvar för hur den används. Nya samhällsföreteelser såsom fake news, faktaresistens, postsanning och desinformation problematiseras liksom pseudovetenskap och vetenskaplig redlighet. Det är mycket angeläget för akademien att diskutera dessa delvis nya företeelser (FOMS 1).
  5. Ett seminarium kring de studiebesök/intervjuer studenterna gör av någon samhällsfunktion kopplad till logopedi som de tidigare under utbildningen inte haft direktkontakt med. Till exempel Socialstyrelsen, barnhälsovården, patientnämnden, taltjänst och Specialpedagogiska myndigheten. Precis som för IPL-momenten fungerar dessa möten också som utbildning av samhället om logopedi. Till exempel blev det 2020 en intressant diskussion med barnrättsombudet där studenterna kunde ge ökad förståelse av logopedin och 2019 ledde mötet till att två studenter erbjöds att föreläsa för Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (LY8).

2.8.7. Utvecklingsmöjligheter

- Utöka undervisningen om hur man arbetar logopediskt i socialt utsatta områden.
- Nytt IPL-moment med arbetsterapeuter planeras att infogas i LY6.
- Införa en auskultationsdag inom skollogopedi.
- Träna studenternas förmåga till självständighet ytterligare. Till exempel med en projektuppgift där studenterna väljer ämne, litteratur och upplägg på en tidig termin. En ökad självständighet skulle dock helst genomsyra hela programmet i större utsträckning än idag och inte bara manifesteras i en enstaka uppgift. Samtidigt upplever lärarna att studenterna snarare behöver mer stöd än mindre vilket känns som en motsägelse till självständiga uppgifter.
- Införa ett inslag kring hälso- och sjukvårdens organisation och det utvecklingsarbete som pågår i regionerna.

2.8.8. Studenternas perspektiv

Studentkommentarer saknas för detta avsnitt.

2.9. Aspekt 9: Studentinflytande

Att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

2.9.1. Studentinflytande

Logopedprogrammet är ett litet program med en nära kontakt mellan anställda och studenter vilket möjliggör ett lärorikt utbyte för bägge parter. Programmet strävar efter att studenternas åsikter, värderingar och behov hörs och tas på allvar, samt viktigast av allt, snabbt omsätts i förändring och programutveckling när det är motiverat. Förslag till förbättringar behöver inte komma formellt i en kursvärdering utan kan även vara något som sägs i ett mejl eller vid ett hastigt möte i en korridor. Att åsikter värdesätts stimulerar förhoppningsvis studenternas förmåga till demokratiskt tänkande och vilja till verksamhetsutveckling, inte bara under programmet utan även i det fortsatta yrkeslivet. Det är också viktigt med den täta kommunikationen för att tidigt uppmärksamma när problem och missnöje uppstår.

Genom kursvärderingarna har studenterna inflytande på kursernas pedagogik och upplägg. Processen kring kursvärderingarna beskrivs i figur 1 (kapitel 2.11.1).

Flera exempel på direktverkande studentinflytande skedde under pandemin. I kontakt med klasserna bestämdes hur enskilda undervisningsmoment skulle ändras och hur olika problem skulle lösas. En modell som användes var att läraren digitalt mötte ett par studenter från klassen som sedan diskuterade olika valmöjligheter med sina kursare och därefter återkom till läraren, ofta redan samma dag, med klassens tankar och förslag. Det var en snabb och demokratisk väg till beslut av nödvändiga anpassningar för att möta den nya situationen. Ett annat exempel är studenter som HT20 önskade mer inslag om särbehandling utifrån etnicitet varpå det nu, ett drygt år senare, införs ett nytt moment om rasism i vården. Studenterna detekterade en lucka i utbildningen och hjälpte oss att förbättra utbildningen.

2.9.2. Studentmedverkan

Två lärare från enheten har regelbundna möten (som kallas Träffpunkten) med ordförande och vice ordförande för logopedstudenternas studieråd (LSRU). Vid dessa möten som sker cirka 3 - 4 gånger per termin diskuteras det mesta som rör studenterna och både lärare och studenter lyfter sina frågor till en gemensam dagordning. Mötena förläggs vanligen till strax före studenternas egna studierådsmöten där klassrepresentanterna deltar. Detta ger studenterna möjlighet att hinna reagera på det som är på gång på programmet så att deras åsikter kan tas tillvara innan beslut fattas. Träffpunkten säkerställer en tydlig informationsväg, till och från studenterna.

När vi genomför större projekt inbjuds vanligen studenter att delta och ofta anmäler sig någon, vilket lärargruppen uppskattar mycket. Ett pågående projekt är att skapa ett övningsmaterial för transkribering och där ingår studenter som referensgrupp. Förra året genomfördes ett projekt kring grupphandledning av examensarbeten och då protokollfördes intervjuer av alla studenter i samband med ett av deras handledningstillfällen (bilaga 18).

Studentrepresentanter finns alltid i programkommittén och ofta även i andra utskott även om engagemanget varierar mellan åren. Logopedprogrammet tog 2017 ett initiativ som ledde till att medicinska fakulteten ändrade sina regler så att studentsuppleanter får utses till programkommittéerna. Sedan dess har studentnärvaron i programkommittén glädjande nog ökat.

2.9.3. Utvecklingsmöjligheter

- Mer systematiskt tillvarata studenternas erfarenhet och kunskap i undervisningen, till exempel i undervisningen av olika generiska färdigheter.
- Fler tillfällen när studenterna kan välja och påverka pågående kursers innehåll. De skulle till exempel kunna välja ett aktiverande moment från en förslagslista, välja mellan två grupper där den ena är på campus och den andra i zoom eller en valfri fördjupning av en skrivuppgift. Ett ökat inslag av inflytande på den egna kursen och lärandet skulle kunna bidra till ännu större motivation.
- Att kursansvarig bjuder lärare och studenter till samtal i samband med kursslut eller när kursens utvärdering stängs i syfte att få en tydligare bild av studenternas upplevelse av kursen och ett gemensamt tillfälle att fundera över utvecklingsmöjligheter.

2.9.4. Studenternas perspektiv

Studenterna ser stora variationer gällande i vilken omfattning lärare tar till sig av och genomför de förbättringsförslag som ges i kursutvärderingarna. De sammanfattningar som lärare gör av kursutvärderingarna är uppskattade, men kan vara svåra att hitta. Ett antal studenter uppger att de har lämnat förbättringsförslag, men att dessa inte alltid tas upp i återkopplingen. Det är positivt med diskussioner mellan lärare och studenter i samband med kursslut, eftersom direkta samtal ger andra förutsättningar än enkelriktad kommunikation i skrift. Studenterna ser positivt på ett upplägg där klassen pratar ihop sig och lämnar feedbacken till en mellanhand som sedan återkopplar till läraren, eftersom feedbacken blir mer anonym och konstruktiv då.

Studenterna ser också positivt på LSRU. Man upplever att man kan driva en fråga med LSRU och att de gör ett bra jobb med att återkoppla till studenterna. Studentinflytande på undervisningens upplägg har varit viktigt. Fler möjligheter till flexibilitet önskas, där studenterna exempelvis kan välja mellan undervisning på plats eller distans, eller välja mellan två möjliga examinationssätt.

2.10. Aspekt 10: Studiemiljö

Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger.

En god studiemiljö (dvs. arbetsmiljö) är en förutsättning för att studenterna ska trivas och uppnå goda studieresultat. När UP16 skapades diskuterades hur studiemiljön skulle kunna förbättras. Två återkommande önskemål från studenterna var att minska resandet vid VFU och att minska antalet kurser som ges parallellt. Bägge dessa önskemål kunde infrias genom att ändra tre av våra VFU-perioder till att genomföras på heltid utan andra parallella utbildningsmoment.

2.10.1. Psykosocial miljö

För studiemiljön är det viktigt att allt praktiskt kring kurserna fungerar smidigt och att antalet frågetecken minimeras för att inte orsaka onödig stress. Översiktsschema och schema för omtentor görs långt i förväg och lärarna lägger stor energi på att göra sina scheman tydliga och tillgängliga i god tid inför kursstart. Programmets studiehandbok och VFU-handbok uppdateras årligen och dessa texter finns tillgängliga på programsidan i lärplattformen Studium tillsammans med mycket annan information. Lärarlaget diskuterar ofta administrativa frågor vid våra veckomöten och försöker nå samsyn när det är möjligt. Inför övergången till Studium (som skedde sommaren 2021) hade enheten många möten kring organisation av kursinnehåll för att försöka skapa en likartad kursstruktur.

I en studentinitierad enkät HT17 undersökte studenterna på eget initiativ sin psykiska hälsa på programmet (bilaga 19). Av de 47 (21 %) studenter som besvarade enkäten hade 76 % mått psykiskt dåligt under studietiden och 81 % av dessa ansåg att det dåliga måendet var studierelaterat. De fyra vanligaste symtomen som angavs var i fallande ordning: ångest, sömnsvårigheter, långvarig stress och depression. Programkommittén tog detta tråkiga besked på allvar och tillsatte en tillfällig arbetsgrupp. Arbetsgruppen diskuterade studiemiljön upprepade gånger med studenter och Studenthälsan. En konkret åtgärd var idén att införa terminshälsningar för att ytterligare öka informationen till studenterna. Terminshälsningarna ger också tillfälle till samtal om viktiga frågor som till exempel lika villkor och studieteknik men fungerar även för att fånga den allmänna stämningen i klassen. Sedan 2020 finns terminshälsningar på de tre första terminerna.

Två år innan studenterna gjorde sin enkät (2015) anordnade programmet en kvällskurs med två utbildningstillfällen tillsammans med Studenthälsan riktad enbart till logopedstudenter. Kursen syftade till att främja ett hållbart studieliv och innehöll bland annat stresshantering och prokrastinering. Det var dock få studenter som deltog i kursen trots lång framförhållning med datum och därför kändes det inte motiverat att upprepa försöket. Kvällskursens andra syfte var att diskutera programmets studiemiljö för att inventera om några åtgärder behövde vidtas, men kursen utmynnade inte i några förslag.

År 2018 genomfördes enkäten *Studentbarometern* riktad till alla studenter vid Uppsala universitet (bilaga 20a). Några av frågorna handlade om studenthälsa och för dessa svarade logopedstudenternas genomsnittligt gällande deras mående (bilaga 20b). Tyvärr kan man konstatera att studenter överlag upplever studierna som stressande och att mycket psykisk ohälsa finns bland dagens unga. En lärdom från Studentbarometern var att studenterna, vid Uppsala universitet i stort såväl som vid logopedprogrammet, yrkesarbetar mycket vid sidan om sina heltidsstudier och det påverkar förstås deras studiesituation negativt med ökad stress.

Programmets studievägledare följer studenternas studiegång och resultat och ägnar mycket tid åt samtal och guidning. För studenter som mår dåligt finns alltid en möjlighet till samtal och rådgivning med studievägledaren. Alla vid programmet strävar efter att besvara studenternas mejl och ärenden snabbt.

När studenterna startar på programmet läser de en orienterande första kurs som introducerar ämnena logopedi, neurologi och vetenskapsmetodik. Introduktionskursen informerar också om utbildningens mål, kvalitetsarbete och om de stödfunktioner som finns vid Uppsala universitet. Studenthälsan, Universitetskyrkan, Språkverkstan och medicinska sektionens studiebevakare besöker klassen liksom logopedprogrammets ordförande och vice ordförande för logopedprogrammets studieråd (LSRU). Strax efter programstarten arrangeras även en träff utanför schemat mellan den nya klassen och lärarna för att lära känna varandra. Detta medför att en god kontakt skapas mellan studenter och lärare redan från start. Likaså läggs stor energi på genomförandet av examensceremonin för att den ska bli ett fint minne från programmet.

2.10.2. Fysisk miljö

De kurser som sköts av logopedprogrammet är främst förlagda vid Biomedicinskt Centrum (BMC). Tyvärr har vissa föreläsningssalar problem med dålig ventilation som gör att de kan bli mycket varma mot slutet av en föreläsningstimme. Vissa föreläsningssalar finns i källarvåningen utan fönster vilket några studenter och lärare upplever som mycket negativt: "det är som en bunker". Före pandemin var det ofta konkurrens om föreläsningssalar vilket ledde till att undervisning till exempel fick ges över lunchtimmen. Under pandemin har dock nya föreläsningssalar och grupprum färdigställts på BMC samtidigt som beläggningen sannolikt framöver minskar eftersom kurserna troligen delvis förblir digitala. Sammantaget kan detta få den positiva effekten att de sämre föreläsningssalarna och de sämre tiderna inte behöver användas i samma utsträckning. En minskad trängsel skulle också få en positiv effekt för studenternas övriga utrymmen som korridorer, matsalar, bibliotek och studieplatser.

Invid logopedprogrammets kontorslokaler finns ett trevligt konferensrum där en del gruppundervisning sker. Det betyder mycket att studenterna kommer dit vi arbetar eftersom det möjliggör fler naturliga möten i vardagen.

2.10.3. IT-relaterad miljö

På BMC finns flera datasalar som studenterna kan använda när salarna inte är bokade. Datasupporten har varit hjälpsam med att installera programvara som behövs inför olika undervisningsmoment.

Ibland krånglar tekniken under distansundervisning och det är jobbigt för alla. Det kan till exempel uppstå problem med länken, eller svårigheter vid skärmdelningen eller att bild- och ljudkvaliteten är dålig. I andra fall är det studentens egen utrustning som krånglar, som till exempel en dålig uppkoppling. Det är viktigt att minimera de tekniska problemen framöver eftersom en del undervisning sannolikt kommer fortsätta på distans.

En student skriver i terminsutvärderingen att det har varit fruktansvärt påfrestande med långa timmar framför datorn. I arbetslaget har vikten av pauser vid digital undervisning diskuterats.

2.10.4. Exempel på undervisningsmoment

Flera undervisningsmoment tangerar området studiemiljö:

- Den tidigare beskrivna Supplemental Instruction (kapitel 2.3.3) är en avslappnad undervisningsform som förutom lärandet även förhoppningsvis bidrar till studenternas

välstånd. SI ökar gemenskapen eftersom studenterna lär känna varandra både inom klassen och över klassgränserna vilket skapar sammanhållning och bidrar till ett bra studieklimat. Inom SI tränas samarbete för att hitta svar på sina frågor och även studieteknik vilket kan minska stress.

- I Arbetsmiljöverkets föreskrifter regleras krav på utbildning till anställda inom första hjälpen. Kunskapen är viktig för alla yrken med mycket människokontakt och studenterna får en heldagsutbildning inom hjärt- och lungräddning (LY5), avsedd för både barn och vuxna, inklusive krisstöd. Kunskapen ger ökad trygghet och handlingsberedskap vilket behövs på folktäta platser som campus, sjukhus och nationer.
- År 2018 infördes ett nytt mål i högskoleförordningen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för sju utbildningar (fysioterapeuter, jurister, läkare, psykologer, socionomer, sjuksköterskor och tandläkare). Logopedutbildningarna fick inte motsvarande tillägg men i Uppsala valde vi att ändå självständigt införa detta viktiga område och skapade en heldag som ett samläsningsstillfälle för LY4 och LY6 (jämba år). Undervisningen inkluderar även våld för utsatta grupper eftersom detta är mycket aktuellt för logopedernas patienter som ofta har svårt att föra sin egen talan. Momentet bidrar till att höja beredskapen och uppmärksamheten på tecken i omgivningen att någon far illa.
- Återkommande i terminshälsningarna (LY1-LY3) är studieteknik och lika villkor. Vid dessa tre tillfällen diskuteras studieteknik utifrån olika perspektiv. Det är viktigt att återkomma till studieteknik vid flera tillfällen eftersom olika studenter är mottagliga för råd i olika skeden. Under pandemin anpassades studietipsen till den rådande situationen med enbart distansstudier.
- Att arbeta med sig själv främjar den psykiska hälsan och det finns många utbildningsmoment som bidrar till ökad självkännet och personlig utveckling. Bland annat kan nämnas:
  - Efter varje VFU-kurs skriver studenterna en självskattning kring professionellt förhållningssätt. Detta dokument tar de med sig mellan sina kliniska praktiker för att diskutera med handledarna och få syn på sin egen progression.
  - Två halvdagar med samtal ledda av en psykolog (LY7). Det är ett tillfälle till reflektion och att lära sig se saker ur flera synvinklar för att få perspektiv. Samtalen utgår från studenternas egna erfarenheter och etiska dilemman som de upplevt under VFU.

2.10.5. Utvecklingsmöjligheter

- Utvärdera omläggningen till lärplattformen Studium och där det är möjligt använda samma administrativa organisation för kursinformation. Ju större likhet mellan kurserna, desto enklare för studenterna att hitta. Här ingår också att ytterligare förtydliga viktig information som kompletteringsuppgifter och hur läraren tänker att studenten bäst ska läsa kursen för att lära sig mest. Det här är en diskussion där studenternas åsikter är viktiga.
- Införa en rutin att årligen under ett av enhetens veckomöten prata om säkerhet. Hur vi ska agera vid brand och akuta situationer när man är ledare i sitt klassrum. Dessutom ha som mål att all personal någon gång deltar vid studenternas undervisning i hjärt- och lungräddning. Detta gäller inte anställda som redan får motsvarande utbildning inom sin kliniktjänst.
- Diskutera hur de nya föreläsningssalarna på BMC kan användas i undervisningen. Många salar har utrustats med rullbara bord och stolar, whiteboards på alla väggar och

ny teknik. Det är viktigt att möblera ändamålsenligt utifrån gruppstorlek och pedagogik, att växla mellan till exempel biosittning, konferensmöblering, smågrupper och långbord. En ökad variation utifrån ändamål kan förhoppningsvis leda till ökad trivsel i studiemiljön.

2.10.6. Studenternas perspektiv

Vad avser läroplattformen Studium anser studenterna att organisationen av kursinnehåll skiljer sig åt betydligt kurser emellan; föreläsningar och övriga filer hamnar under olika flikar eller mappar vilket försvårar mycket för studenterna att orientera sig på plattformen. Som diskuteras i stycket Utvecklingsmöjligheter (2.10.5) håller studenterna med om att omläggningen till Studium behöver granskas. Detta för att få samtliga kurser att organiseras på samma sätt i Studium så att det blir lättöverskådligt och enhetligt, exempelvis genom att kursansvariga ser till att det alltid finns en kursöversikt och att mapparna under fliken Filer alltid är tydligt betitlade. Vidare är det studenternas åsikt att synliggörandet av schemat är förvirrande; vissa kurser finns på TimeEdit medan andra kursers scheman mailas ut i ett separat PDF-dokument eller ligger i ett Google Spreadsheet-dokument. Studenterna vill gärna se att samtliga kursers scheman finns på ett och samma ställe.

Uppfattningen om terminshälsningarna är något spridd bland studenterna, men överlag anser studenterna att terminshälsningarna ger nyttig information så som kursspecifik studieteknik och Studenthälsan. Däremot anser studenterna att terminshälsningen borde vara icke-obligatorisk och vara förlagd tidigare på terminen, helst under första veckan så att studenterna snabbt får en bättre överblick över kommande termins upplägg.

Som nämns självvärderingen så yrkesarbetar en stor andel av studenterna vid sidan om sina heltidsstudier. Dessa studenter menar att det är svårt att kombinera studier med arbete utan att stress uppstår men att god planering hjälper. De studenter som har ett mer flexibelt arbete eller inte arbetar så ofta upplever inte lika mycket stress. Vad gäller programmets strävan efter att medarbetarna ska svara på studentmail snabbt anser majoriteten av studenterna att lärarna svarar inom en arbetsdag, men att det ibland kan ta över en vecka och att lärare i enstaka fall inte svarar alls.

Studenterna är överlag mycket nöjda med undervisningssalarna men anser att några av salarna varit något små med tanke på covid-19. Salarna har vid några enstaka gånger varit utan fönster vilket varit tråkigt då man inte har fått något dagsljus. Gällande att IT-tekniken stundvis krånglar så tycker inte studenterna att det har varit särskilt omfattande IT-problem men håller med om att det är oerhört viktigt att tekniska problem som uppstår snabbt kan åtgärdas, i synnerhet eftersom mycket av framtida undervisning troligtvis kommer att bedrivas på distans. Beträffande pauser vid digital undervisning tycker studenterna att lärarna tillgodoser behovet och vikten av pauser. Undervisningsformen SI (Supplemental Instructions) har varit oerhört uppskattat av studenterna eftersom det har hjälpt studenterna att ta till sig kunskap och bearbeta information om sådant som de tyckt varit svårt att förstå.

2.11. Aspekt 11: Uppföljning och utveckling

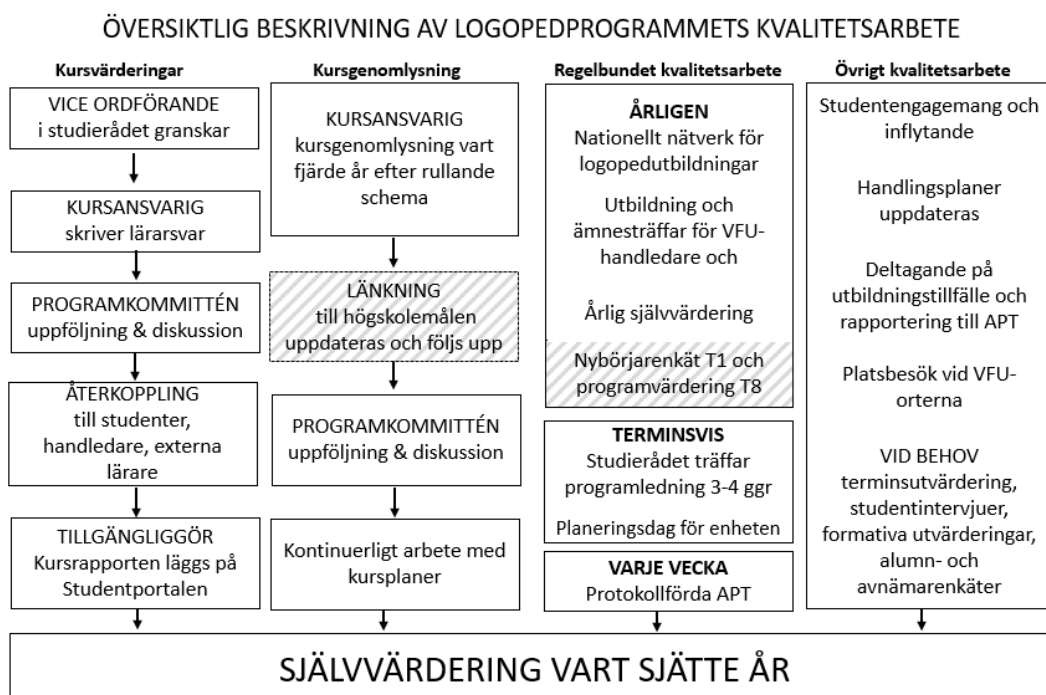
Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs.

2.11.1. Kursvärderingar

Studenternas medelsvarsfrekvens på kursvärderingarna har för de senaste tre terminerna i genomsnitt varit 62 % (bilaga 21) vilket vi är nöjda med även om vi gärna skulle vilja ha en ännu högre svarsfrekvens. Eftersom många kurser ofta är ganska små är det många kursvärderingar att hantera för studenter och lärare. Fördelen är att utvärderingarna ger bra kunskap även om enskilda moment och mindre kursavsnitt men nackdelen är att studenterna blir "kursvärderingströtta".

Programmet har en väl utarbetad rutin för kursvärderingar och alla kursansvariga skriver ett lärarsvar till studenternas kommentarer. Lärarsvar görs i stort sett till 100 % av kurserna (det var flera år sedan som en kurs senast saknade lärarsvar). När föregående termins samtliga kursvärderingar har blivit klara och diskuterats i programkommittén återkopplas de till klassen samtidigt som de fullständiga kursrapporterna (med både student- och lärarsvar) laddas upp på Studentportalens programsida. Dataprogrammet KURT, som hanterar kursvärderingarna, håller på att utveckla en ny funktion som kommer att göra de gamla kursvärderingarna sökbara för studenterna. Tills detta är klart finns de bara på Studentportalen.

Figur 1. Figuren beskriver logopedprogrammets rutin kring kvalitetsarbete. Enhetens veckomöte benämns som APT (arbetsplatsträff). De streckade rutorna indikerar en utvecklingsmöjlighet som är önskvärd att införa gällande länkning mellan kurs- och högskolemål respektive en nyligen införd rutin med dels en nybörjarenkät på första terminen från och med VT21 (bilaga 22) och dels en programvärdering på sista terminen från HT21 (bilaga 12).

2.11.2. Kursgenomlysning

Programmet arbetar kontinuerligt med kursgenomlysningar istället för att förlägga all djupare utvärdering till vart sjätte år i samband med att självvärderingen görs. Kursgenomlysningen besvaras av kursansvarig och är ett särskilt frågeformulär med mer heltäckande frågor. Kursgenomlysningen syftar till att medvetandegöra såväl styrkor som brister i undervisningen och sporra till kursutveckling samt bidra till att säkra att kursinnehåll och examination överensstämmer med såväl kursmål som högskolemål. Eftersom kurser ges av flera institutioner är kursgenomlysningen ett viktigt verktyg för att ge en tydlig bild av innehåll och för att säkerställa kontinuitet och att kurserna fungerar väl i förhållande till varandra. För LY-kursen och de kliniska kurserna genomförs en samlad kursgenomlysning. Ett exempel på en kursgenomlysning finns i bilaga 5 för kursen "logopedi vid medfödda kommunikationsstörningar".

2.11.3. Nyckeltal

Programmet samlar sina intressanta nyckeltal kring till exempel antal sökande, antagningspoäng, tillgodoräknanden och avhopp i ett gemensamt dokument (bilaga 14). Dessa indikatorer följs kontinuerligt och skulle någon större förändring ske kan det därför snabbt uppmärksammas. Programmet har ett ganska stabilt söktryck men intagningspoängen har sjunkit; motsvarande trend syns för alla landets logopedutbildningar. På grund av detta satsar vi på att pröva en ny kvotgrupp för arbetslivserfarenhet, något som vi är ensamma om vid medicinska fakulteten. Eftersom det första intaget med den nya kvotgruppen sker VT22 har programmet satsat extra på en rekryteringskampanj under hösten 2021 för att sprida kunskap om den nya kvotgruppen.

2.11.4. Utvecklingsmöjligheter

- Utvärdera och omarbета dokumentet för kursgenomlysningen utifrån våra lärdomar.
- Införa att den länkning mellan kurs- och högskolemål som görs i kursgenomlysningarna också samtidigt sammanställs i ett nytt gemensamt dokument för bättre överblick. Detta anges i figur 1 med en streckad ruta.
- Införa en programvärdering i slutet av termin åtta där studenterna uppskattar sina kunskaper i förhållande till högskolemålen, streckat i figur 1.
- En svårighet är att få studenterna att förstå sina möjligheter till inflytande. De tror ofta att kurserna alltid sett ut såsom de gör när de själva läser kursen och de ser (förstås) inte förändringarna. Detta skulle behöva tydliggöras ytterligare med många konkreta exempel.

2.11.5. Studenternas perspektiv

Angående kursutvärderingar så håller studenterna i stort med om det som skrivits här. Det finns alltid lärarsvar och en plan för framtida utförande av kursen. Men efter att ha läst flera års kursutvärderingar av olika kurser, så är upplevelsen att många åsikter och tips från studenterna filtreras ordentligt. Till exempel för en kurs under VT21 där det var (mycket) starka åsikter och feedback, så fick många studenter intrycket av att ganska stora mängder feedback hade destillerats till ett kort stycke och att en del av återkopplingen förklarades bort på grund av externa faktorer som varken lärare eller kurs hade med att göra. Studenterna har också intrycket av att feedback försvinner helt om frekvensen av de åsikterna är för låga i

kursutvärderingarna. Om till exempel 30 personer skriver utvärdering, men bara två stycken kommenterar att powerpoints var alldeles för långa/korta så kommer det inte med. Eller om 1 av 30 känner att föreläsaren var oförsämd eller spydig, medan de andra 29 inte skriver det, så verkar det inte tas med i sammanställningen. Upplevelsen är att utvecklingen av kurserna går något långsamt. Vissa kurser har inte märkbart förändrats förrän efter flera år.

Gällande kursgenomlysningarna (2.11.2) så vet inte studenterna var de kan hitta kursgenomlysningen och kan inte avgöra relevansen av eller kommentera det arbetet. Gällande nyckeltalen (2.11.3) så har studenterna inte insyn i eller kunskap om varför antagningspoängen sjunker men tycker att det är en relevant fråga

Avseende utvecklingsmöjligheter så skulle en tydlig lista med exempel på hur man kan påverka och ge feedback till utbildningen/programmet vara bra. Samt att studenterna påminns om möjligheterna regelbundet. Kanske ett automatiserat mejl som skickas ut varje termin. En annan utvecklingsmöjlighet som studenterna föreslår är att se över kursernas pedagogiska upplägg, kanske av en särskilt utsedd/projektanställd pedagog. Denne skulle kunna gå igenom och analysera alla kurserna, och hitta otydligheter, förbättringsmöjligheter och ge tips till lärarna genom kommentar som exempelvis;

“Om det finns en universitetsgemensam internettjänst för att lägga upp schema och information, så använd den istället för att göra på ett helt eget sätt med en extern tjänst.”

“Jag ser att alla dina PowerPoints är gjorda med gul text på blå bakgrund. Det är inte det mest optimala. Jag rekommenderar svart text på vit bakgrund”

“Du har extremt lite/extremt mycket text i dina presentationer. Du kanske kan korta ner/utveckla lite?”

“Du pratar lite långsamt/otydligt/snabbt/tyst i dina inspelade föreläsningar, tänk gärna på det i framtiden”